МАШИНА ТЕРИМИГА ТАЙЁРГАРЛИК— ШУ КУННИНГ ЖАНГОВАР ВАЗИФАСИ!

Бу йил 675 минг тонна пахтани машинада терамиз ❋ Бу мажбуриятни муваффақиятли бажариш учун машиналарни тахт қилиб қўяйлик ❋ Теримга ажратилган участкалардаги ғўзани алоҳида парвариш қилайлик ❋ ***Механик-ҳайдовчилар сафини кенгайтирайлик ва уларнинг малакасини оширайлик.***

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ҚИЗИЛ УЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

45-йил чиқиши
№ 171 (12.524)

Пайшанба, 25 июль 1963 йил

Баҳоси 2 тийин.

МАШИНАЛАР РЕМОНТСИЗ, УЧАСТКАЛАР ҚАРОВСИЗ

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН *рейди*

Бўка ишлаб чиқариш бошқармасининг колхоз ва совхозлари бу йил план бўйича 15900 гектар ердан 19 минг тонна пахтани машиналарда териб олишлари керак. Улар йил бошида социалистик мажбурият қабул қилганларида 22870 тонна пахтани «зангори кема»лар билан териб олиш ҳақида сўз берган эдилар. Сирдарёликларнинг ҳосил йиғим-теримини максимал даражада механизациялаш ҳақидаги чақириғига жавобан бу мажбурият қайта кўриб чиқилди. Эндиликда бўкаликлар етиштириладиган ялпи ҳосилнинг қарийб ярмини — 30 минг тоннадан ортиқ пахтани машинада териб олишни мўлжаллашмоқда.

Агар ўтган йили бошқарма бўйича ҳаммаси бўлиб 7845 тонна пахта машиналарда териб олинган ҳисобга олинса ва бу йил берилаётган ваъданинг устидан чиқилса, пахтачиликни комплекс механизациялашда олға томон жуда катта қадам қўйилган бўлади. Буни табиийки керак, албатта. Бунинг устига бошқарма, колхоз ва совхоз раҳбарларининг айтишича, барча пахта териш машиналарининг икки сменада ишлашини таъминлаш мақсадида мавжуд механик-ҳайдовчилардан ташқари хўжаликларнинг шоферлари ҳам пахта териш машиналарини бошқаришга ўргатилмоқда. Чунки бошқарма хўжаликларида ҳозир 288 та машина бор. Яна 122 та янги машина сотиб олинмоқчи.

Лекин шуни унутмаслик керакки, йиғим-терим пайтига бориб етарли миқдорда механик-ҳайдовчилар бўлса-ю, улар ишлатадиган машиналар бўлмаса ёки ҳам механик-ҳайдовчилар, ҳам машиналар тахт бўлса-ю, пахтаси машинада теришга яроқли участкалар бўлмаса, олинган юксак мажбуриятлар қуруқ гапдан иборат бўлиб қолиши, ўтган йилгидек, мажбурият у ёқда турсин, ҳатто белгиланган план ҳам бажарилмаслиги мумкин. Ахир ўтган йили ҳам етарли миқдорда машина ва механик-ҳайдовчилар мавжуд эди. Аммо ҳосили машинада терилиши лозим бўлган участкаларнинг ғўзаси алоҳида парвариш қилинмаганлиги, бўйи паст-баланд бўлганлиги ва ўтга бостириб юборилганлиги сабабли кўпчилик агрегатлар ишлай олмаган эди. Илож бўлмагандан кейин ана шу участкаларнинг пахтаси қўлда терилди, машина терими плани эса атиги 45 процент бажарилди. Бу ачинарли ҳол бошқарма раҳбарларининг ҳам, колхоз ва совхоз раҳбарларининг ҳам эсида бўлса керак.

Ҳолва деган билан оғиз чучимайди. Ваъда бергандан кейин унинг устидан чиқиш, бунинг учун ҳосили машинада териладиган участкаларнинг ғўзасини алоҳида парвариш қилиш, бир пайкалдаги экиннинг ривожланишида хилма-хилликка йўл қўймаслик, уни бегона ўтга бостирмаслик керак. Бошқарма хўжаликларида эса бундай қилинмаётир.

Мисол учун, Ильич номли колхозни олайлик. Колхоз аъзолари бу йил 800 гектар ернинг пахтасини машинада териб олиш ҳақида сўз берганлар. Бироқ аҳвол ҳозиргидек давом этаберса, олинган мажбуриятнинг бажарилиши хавф остида қолиши мумкин. У ёқи бу участканинг ҳосили машинада терилади деб белгиланган-у, лекин уни машинабоп қилиб ўстириш ҳақида ўйланмаган. Бир картада ривожланиши жиҳатидан бир неча хил ғўзани кўриш мумкин. Экининг бир қисми культивация, озиқ ва сувдан яхши баҳраманд бўлиб, нормал ривожланган бўлса, иккинчи қисми ўсмай қолган ёки ғовлаб кетган.

Ўртоқ Жумақул Янгибоев бошлиқ 21-бригадада 85 гектар майдондаги ҳосилнинг ҳаммаси машина билан терилиши керак. Бригаданинг ери янги, иккинчи йил пахта етиштирилаётир. Аммо экин мутлақо қониқарсиз парвариш қилинган, ер тошлоқ бўлгани ҳолда вақтида суғорилмаган, керагича озиқ берилмаган ва парвариш қилинмаган. Натижада ғўза ўсмай қолган, ҳосил элементлари жуда кам. Агар парвариш кучайтирилиб, ғўза нормал ривожлантириб олинмаса, бу ерда машина билан териш у ёқда турсин, ҳатто қўл билан тергулик ҳам ҳосил етилиши гумон.

Тожибой Жамбулов бошлиқ 7-ва Сегизбой Тургунбоев бошлиқ 8-бригадаларда аҳвол бундан ҳам ёмон. Бу икки бригадага 90 гектар ер машинада теришга ажратилган. Аммо ана шу участкаларнинг ғўзаси ҳосили машинада териладиган ғўзага сира ҳам ўхшамайди. Парвариш тўғри бўлмаганлигидан экин ниҳоятда хилма-хил бўлиб ривожланган, бир картада паст-баландлиги жиҳатидан бир неча хил ғўзани учратиш мумкин. Бунинг устига пайкалларни бегона ўт босиб кетган. Шундай бўлгани ҳолда парвариш тўхтатиб қўйилган. Ҳозир фақат суғориш давом этаётир. Паст ғўзаларни яхши ривожланган ғўзалар қаторига етказиб олиш, ўтдан тозалаш ҳақида ўйланмаётир.

Колхозда техникани тайёрлашга ҳам эътибор берилмаётир. Мавжуд 16 та пахта териш машинасидан энди 6 таси ремонт қилинган.

Бошқарманинг бошқа хўжаликларида ҳам аҳвол бундан яхши эмас. «Бўка» совхозининг ўртоқ Олтинбек Мирзабеков бошлиқ 2-бўлимида пахтаси машинада териладиган участкаларнинг ғўзаси сувдан қолдирилган, суғорилган ерлар эса вақтида культивация қилинмаган. Шу сабабли экинни бегона ўт босган. Бўлимнинг ўртоқ Жумабек Охмонбетов бошлиқ 5-бригадасида 80 гектар ердаги ғўзани парвариш қилиш бутунлай тўхтатиб қўйилган. Фақат 3 киши экинни суғораётир. Ваҳолонки, пахтаси асосан машина билан териладиган бу бригаданинг ғўзалари ҳали парвариш қилишни талаб этади. Чунки унинг бир қисми яхши ривожланмагани ҳолда, бир қисми паст. Парвариш тўхтатиб қўйилгани сабабли ҳамма пайкаларда бегона ўтлар авж олиб ўсмоқда.

Ҳамза номли колхознинг Тўра Жўраев, Абди Гулмуродов ўртоқлар бошлиқ бригадаларида машина теримига ажратилган карталарнинг ғўзаси сувсизликдан сарғайтириб юборилган бўлса, «Ленинизм» колхозининг Норбўта Сатторов, Шин Тен Хон ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ғўзаларни ўт босиб кетган.

Бошқарма хўжаликларида пахта териш машиналарини ремонт қилиш ҳам жуда суст бораётир. Ҳозиргача мавжуд 288 агрегатдан энди 157 таси ремонтдан чиққан. Лекин бу рақамлар остида жуда катта камчиликлар яшириниб ётибди. Бошқарма раҳбарлари ремонт қилинган машиналарнинг умумий сонига маҳлиё бўлиб, айрим хўжаликларнинг раҳбарлари бу муҳим ишга ўтакетган даражада масъулиятсизлик билан муносабатда бўлишига йўл қўймоқдалар. Ахир, Охунбобоев номли, «XIX партсъезд» колхозлари ва «Кўкорол» совхозида ҳалигача биронта ҳам машина тайёрланмаганлигини, «Бўка» совхозида 35 та машинадан атиги 8 таси ремонт қилинганлигини қандай баҳолаш мумкин.

Умуман Бўка ишлаб чиқариш бошқармасида пахтани машинада теришга кўпилаётган тайёргарлик талабга жавоб бермайди. Вақт ғанимат. Ҳа демай ҳосил йиғим-терими бошланадиган вақт келади. Агар аҳвол шу зайлда давом этадиган бўлса машина терими соҳасида бу йил ҳам ўтган йилдагидек ачинарли аҳвол юз бериши мумкин. Бошқарма ва хўжаликларнинг раҳбарлари машина теримига тайёргарлик кўришдаги камчиликка барҳам беришлари, ҳосили машинада териладиган участкаларнинг ғўзасини машинабоп қилиб ўстиришни, машиналар ремонтини тезроқ тугаллашни таъминлашлари, олинган мажбуриятни амалий иш билан мустаҳкамлашлари зарур.

А. АҲМЕДОВ,
Т. ҚОСИМОВ,
«Пахтакорлар овози» газета синиги ходимлари.

Ҳ. АБДУСАМАТОВ,
«Қизил Ўзбекистон»нинг махсус мухбири.

МУҲИМ ЗВЕНО

Пахтачиликнинг ривожланиши деҳқончилик маданиятини ҳар тарафлама нўтариш ва прогрессив усулларни кенг равишда қўллашнига боғлиқ. Деҳқончилик маданиятининг энг тўғри ўлчови эса комплекс механизациялашдир. Утган йилларга бир назар ташласак, қаерда механизацияга таяниб иш кўрилган, янгилик, прогрессив усуллар изчиллик билан қўлланилган бўлса, ўша ерда пахта етиштириш нўпайганлигини, ҳосилдорлик ошганлигини кўрамиз.

Пахтачиликнинг бундан буёнги тараққиёти нўп жиҳатдан механизацияга боғлиқ бўлган ҳозирги даврда барча ишларни машиналаштириш олдимизда турган энг муҳим вазифалардандир. Бинобарин, пахта терминни машиналаштиришда узил-кесил кенг майдонга чиқиб олмоғимиз керак. Ўртоқ Н. С. Хрушчев таъкидлаб бундай деган эди: **РАВШАНКИ, ҲОЗИРГИ ВАҚТДА ПАХТАНИ ТЕРИШНИ МАШИНАЛАШТИРИШ ПАХТАЧИЛИКНИ КОМПЛЕКС МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ УЧУН КУРАШДАГИ ЭНГ МУҲИМ ИШ БЎЛИБ ҚОЛДИ.**

Бу сўзлар пахтачилигимизда юз берадиган қийин ва мураккаб ҳолатлар жуда яхши ҳисобга олиниб, ҳар тарафлама ўлчаниб айтилган доно сўзлардир. Пахта теримини механизациялаш орқалигина ҳосилни барвақт териб олиш мумкин. Бу билан ҳосилнинг нобуд қилинишига чек қўямиз, минг-минглаб ишчи кучларини тежаб қоламиз.

Бу ҳақиқатни эндиликда ҳамма яхши англайди. Шунинг учун ҳам машина теримига бўлган ихлос ва қизиқиш кучаймоқда. Сирдарё областидаги «Ленинград» колхози аъзоларининг машина теримига тайёргарликни кучайтириш тўғрисида бошлаб берган қимматли ташаббуси ва чақириғини республикамиздаги жуда кўп хўжаликлар зўр қониқиш билан маъқулладилар ва қабул этдилар. Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Узбекистон ССР беш йиллиги» совхози коллективи ва қўрғонтепалик пахтакорлар сирдарёликлар ташаббуси асосида бу йил машина теримини қандай ўтказиш юзасидан муҳим ва конкрет тадбирларни белгиладилар. Илғорларнинг бу ташаббуси жуда кўп колхоз ва совхозларда оммавий ҳаракатга айланиб кетди. «Ленинград» колхози бу йил 80 процент пахта ҳосилини машинада териб олади. Бундан руҳланган бошқа хўжаликлар ҳам планда кўзда тутилганидан анчагина кўпроқ пахтани машинада теришга аҳд қилдилар.

Ўтган йили республикамизда машина терими плани бажарилмай қолди. Бунга, аввало, ҳали ҳам баъзи жойларда ҳардам ҳаёллик, масъулиятсизлик кайфиятлари мавжудлиги, тайёргарлик ишлари барвақт ўтказилмаганлиги сабаб бўлган эди. Бу йил республикамиз колхоз ва совхозлари ўтган йилдагидан анча кўп — 675 минг тонна пахтани машинада териб олишлари керак. Бу вазифа машина теримига тайёргарлик ишларини сира бўшаштирмай изчиллик билан олиб борилганда, техника барвақт тахт қилиб қўйилганда, машина теримига ажратилган участкалардаги ғўзалар мослаб парвариш қилингандагина муваффақиятли адо этилиши мумкин. Лекин машина теримига тайёргарликда жиддий камчиликлар мавжуддир. Бу йил пахта далаларида 10 мингтадан кўпроқ терим машинаси ишлайди. Уларнинг кўпчилиги ҳалигача ремонт қилинмаганлиги ишимизнинг энг ёмон томонидир. Узбекистон партия ташкилоти ва ҳукуматининг қарорига мувофиқ бу йил 5000 механик-ҳайдовчи тайёрланиши, 10 минг механик-ҳайдовчи қайта ўқитилиши лозим. Афсуски, жуда кўп колхоз ва совхозлар ҳали кадрлар танлашга ҳам киришмаганлар. «Узсельхозтехника»нинг район бўлимлари бу масалага ўтакетган даражада масъулиятсизлик билан қарамоқдалар.

Айрим ишлаб чиқариш бошқармалари, партия комитетлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари машина теримига тайёргарлик ишларининг нақадар катта аҳамиятга эга эканлигига етарли баҳо бермаётирлар. Бундай хотиржамлик, масъулиятсизлик ўша жойларда машина терилишининг кўнгилдагидек ўтказилмаслигига ҳозирданоқ катта хавф тугдирмоқда. Чунончи, Тошкент областининг Бўка, Самарқанд областининг Булунғур, Андижон областининг Избоскан, Хоразм областининг Шовот ишлаб чиқариш бошқармаларидаги хўжаликларда терим машиналарининг жуда катта қисми ремонтга қўйилмай, ҳар қаерларда қаровсиз ётибди. Машина теримига ажратилган участкалар назоратдан четда қолиб кетган. Ғўзаларни парвариш қилиш ишлари издан чиқарилган. Бошқа кўпгина ишлаб чиқариш бошқармалари ва хўжаликларда ҳам шундай фактларни учратиш мумкин.

Бу ҳолга асло йўл қўйиб бўлмайди. Пахта терим даври узоқ эмас. Аммо тайёргарликни пухта ўтказиш учун ҳали жуда кўп ишлар қилиниши зарур. Шуни назарда тутиб, барча эътиборни машина теримига тайёргарликка қаратиш, техниканинг ҳаммасини ремонтга қўйиб, тез кунда тахт қилиш, ғўзаларни машина терими боп қилиб ўстириш устидан ҳар тарафлама контролликни кучайтириш, бу йўлда учраган нуқсонларни, ҳардам хаёллик ва ўзибўларчилик кайфиятларини томири билан қирқиб ташлаш лозим.

Узбекистон КП Марказий Комитети ва Узбекистон ССР Министрлар Советининг йиғим-теримга пухта тайёргарлик кўриш тўғрисида чиқарган қарори асосида тайёргарлик ишларини ҳамма ерда қизитиб юбориш ҳамманинг диққат марказида турмоғи керак. 1 сентябргача пахта териш машиналари, прицеплар, пахтани қоп-қанорсиз ташиш учун ишлатиладиган автомашиналар ва автопогрузчиклар тўла ремонтдан чиқарилиши зарур. «Узсельхозтехника» бирлашмаси ва унинг жойлардаги органлари терим машиналари ремонтини сифатли ўтказиш ва ремонтнинг таннархини арзонлатиш юзасидан муҳим чораларни кўрмоқлари керак.

Машина терилишининг муваффақиятини кадрлар ҳал қилади. Колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, «Узсельхозтехника» нинг район бўлимлари кадрлар тайёрлашга эътиборни кучайтирмоқлари лозим. Ҳар бир колхоз ва совхозда машиналарнинг икки сменада ишлашини кўзда тутиб, механик-ҳайдовчиларни етарли тайёрлаш, уларни чаққон, хушёр, техникадан хабардор кишилар орасидан танлаш зарур.

Вақт ўтиб бормоқда. Ҳадемай, пахта йиғим-терим даври келади. Машина теримига тайёргарликни ҳар тарафлама кучайтирайлик. Пахтачиликни комплекс механизациялашнинг энг муҳим звеноси — теримни механизациялаштиришда бу йил катта ғалабани қўлга киритайлик.

Мирзачўлдаги «Пахтакор» совхозида ғўза парвариши қизғин бормоқда. Пахтакорлар экин майдонларининг ҳар гектаридан камида 25 центнердан ҳосил кўтариш учун июлнинг ҳар кунидан унумли фойдаланмоқдалар. СУРАТДА: совхознинг илғор бригада бошлиғи Ғайбулла УРДУШЕВ комплекс механизациялашган звено бошлиғи ЯКОВЛЕВ билан ғўзаларни кўздан кечирмоқда.

А. Горюнрик фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

МАШЪАЛ МЕХАНИЗАТОР

Йўлдошбойнинг «пўлат от» минганига роса ўн йил тўлди.

Шу давр ичида Йўлдошбой йилига 1000-1300 гектардан культивация қилди, 80-100 гектар ерга чигит экди. У тракторни кўз қорачиғидай асрайди.

У ўзи минган агрегат билан ҳар йили баҳорда ерни экишга тайёрлайди, чигит экади, ғўзани парвариш қилади, кузда эса ундан транспорт сифатида фойдаланади. Шу зайлда 12 минг соатдан ортиқ иш бажарган бу трактор туфайли етти йилда давлатнинг 559 сўм пули тежаб қолинди.

Биз совхознинг контроль механиги Абдулҳай Акбаров билан суҳбатлашиб, Йўлдошбойнинг ҳозиргача 261 сўмлик запас қисмини тежаганлигини билдик. Ўтган йилнинг ўзида 120 килограмм ёнилғи иқтисод қилган. Ҳозир бир неча хил ишни комплекс ўтказаётгани учун нормадаги ёнилғининг 70 процентини ишлатяпти, холос.

Моҳир механизатор Йўлдошбой Нуриддинов билан Отамирза Холмирзаевлар хизмат қилаётган ўртоқ И. Холмирзаев бошлиқ бригада пахтакорлари бу йил 70 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил кўтариш ва 60 гектар майдоннинг пахтасини машинада териб олиш учун ғўза парваришини тезлатмоқдалар. Гектарида 98-99 минг тупдан кўчат бўлишини таъминлаган бригада аъзолари ҳар бир туп ғўзани сероқсил ва қалтабўғин қилиб ўстиришга ҳаракат қиляптилар.

Ўтган йили машина билан 80 тонна пахта терган Йўлдошбой бу йил 1.300 гектар ғўзани ишлаш ва мавсумда 100 тонна пахтани машинада териш мажбуриятини олган эди. У Сирдарё районидаги «Ленинград» колхози аъзоларининг мурожаатидан руҳланиб, ўз мажбуриятини ўзгартирди ва мавсумда 150 тонна пахтани машинада теришга аҳд қилди. У бошқарадиган «ХВС-1,2» терим агрегати ремонт талаб эмас, фақат техника кўригидан ўтказиб қўйилса бўлади.

Машъал механизатор Йўлдошбой Нуриддинов Чуст ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Кўқимбой» совхози пахта далаларида янада зўр ғайрат кўрсатиб меҳнат қилмоқда.

А. РАЖАБОВ,
А. АБДУЛЛАЕВ.

МАШИНА ТЕРИМИГА МОСЛАБ

156 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 25 центнердан ҳосил олиш учун фидокорона меҳнат қилаётган Пойариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Правда» колхозининг коммунист Эшонқул Холдоров бошлиқ бригада аъзолари ҳосилга-ҳосил қўшиш ойи бўлган— июлда барча майдонлардаги ғўзани икки марта ишладилар.

Бригада аъзолари мавжуд имкониятлардан фойдаланиб, ниҳолларни тўрт марта озиқлантириб, сифатли парвариш қилдилар. 100 гектар майдондаги ғўзалар машина теримига мослаб парвариш қилинмоқда. Бригадада айниқса сувдан унумли фойдаланилмоқда.

Т. СУЯРОВ.

«ЗАНГОРИ КЕМА»ЛАР ШАЙЛАНМОҚДА

ДЕНОВ, («Қизил Ўзбекистон» мухбири). Ўтган йили «Ғалаба» колхозининг механизаторлари 1300 тонна пахтани машинада териб, 7.200 сўмдан ошиқ маблағни тежаб қолдилар. Ана шу тежалган пул ҳисобига 6 та янги пахта териш машинаси сотиб олинди. Ҳозир бу хўжаликда 18 та «ХВС-1,2» маркали терим агрегати бор.

Колхоз пахтакорлари бу йил ҳосилнинг учдан бирини машиналарда териб олиш, ҳамма пахтани қопқанорсиз ташиб бериш мажбуриятини олдилар. Бунинг учун талайгина ишлар қилинди: машина терими ўтказиладиган майдонлар эрта баҳордаёқ белгилаб чиқилди. Ерлар яхшилаб текисланди. Узунлиги 500 метрдан кам бўлмаган теп-текис далаларга квадрат-уялаб чигит экилди. Ғўзалар дастлабки кунданоқ машина теримига мослаб парвариш қилинмоқда.

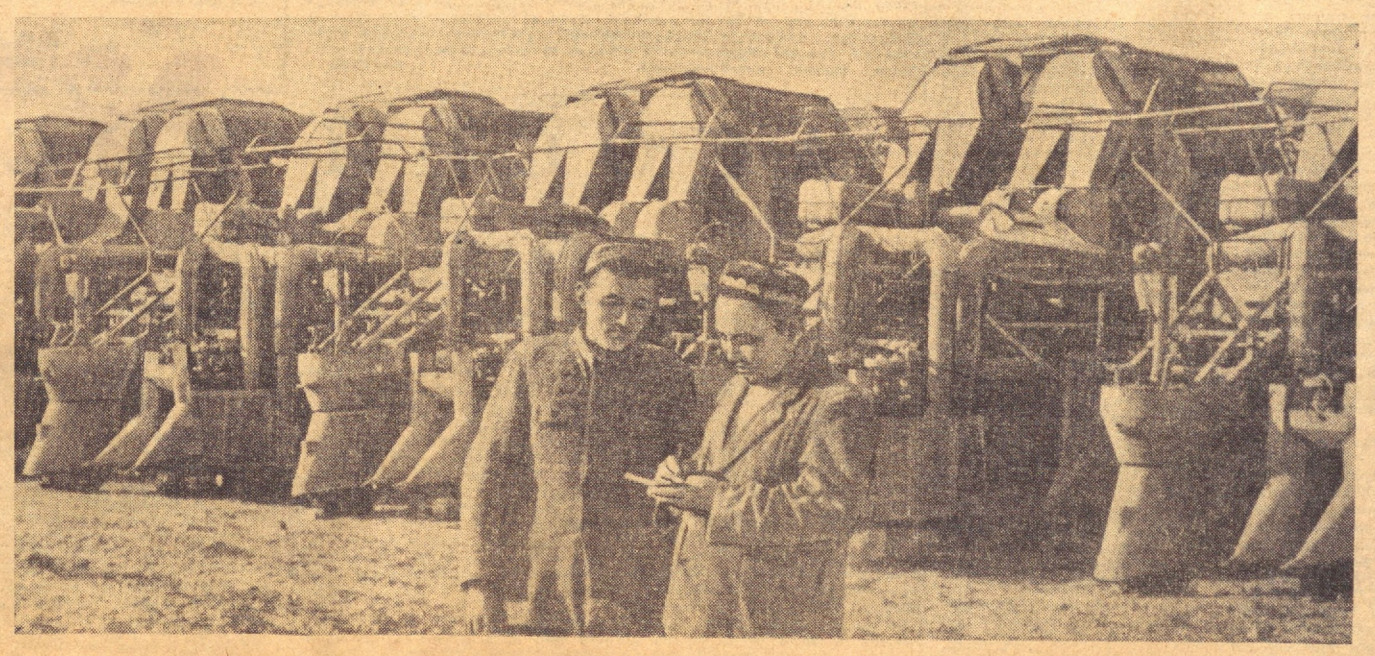
— Биз ғўза қатор ораларини ишлаш, айниқса суғоришда жуда эҳтиётлик билан иш қиламиз, — дейди колхоз раиси ўртоқ Н. Ҳайдаров, — сувни керагидан ортиқ бериш зарар; ғўза нимжон бўлиб ўсади, ётиб қолади. Бу эса ҳосилни машиналарда теришга ҳалақит беради. Шу сабабли машина терими ўтказиладиган майдонларга энг тажрибали сувчиларни қўйганмиз.

Бу йил колхозда 600 гектар ер машина теримига ажратилган. Ҳар бир механизаторнинг терим ўтказадиган участкаси йил бошидаёқ унга биркитиб қўйилган. Икки сменада ишлашни кўзлаб, 40 механик-ҳайдовчи танланди. Уларнинг ҳар бири мавсумда 100 тоннадан ошириб пахта териш мажбуриятини олган. Ўтган йили 125-130 тоннадан «оқ олтин» терган моҳир механизаторлардан Маматқул Алиқулов, Абдурасул Узоқов, Ғаффор Муродов, Холмўмин Чориев ўртоқлар мавсумда 150 тоннадан ошириб пахта теришга сўз бердилар.

Шу кунларда пахта териш машиналари биринкетин ремонтдан чиқарилмоқда. Ремонт ишларининг сифати устидан колхоз бош инженери ўртоқ Х. Алиқуловнинг ўзи шахсан назорат ўрнатган. Ремонтдан чиққан агрегатлар тегишли тайёргарликдан ўтган механизаторларга биркитиб қўйиляпти.

Ҳозирги пайтда машина терими ўтказиладиган майдонлардаги ғўзалар ёпишсиз гуллаб, кўплаб йирик кўсак олмоқда.

А. ХАЛИЛОВ.

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1963 ЙИЛ 20 ИЮЛГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(йиллик планга нисбатан процент ҳисобида)

Республикалар	Чорва мол	Сут	Тухум	Жун
Ўзбекистон	49,4	41,8	101	52,1
Қирғизистон	31,5	57,8	80,4	80,1
Тожикистон	31	50,8	83,8	53,9
Туркманистон	39,8	58,8	97,5	54,2

Сирдарё областидаги «Пахтакор» совхозида терим машиналари шай қилиб қўйилди. Суратда ремонт қилинган терим машиналари.

И. Глауберзон фотоси.

БУЮК, МЎЪЖИЗАКОР ТИЛ ХАЗИНАЛАР КАЛИТИ

«РУС ТИЛИ ЭНГ КУЧЛИ ВА ЭНГ БОЙ ЖОНЛИ ТИЛЛАРДАН БИРИДИР».

К. МАРКС, Ф. ЭНГЕЛЬС.

□ □

«ТУРГЕНЕВ, ТОЛСТОЙ, ДОБРОЛЮБОВ, ЧЕРНИШЕВСКИЙ ТИЛИ — УЛУҒ ВА ҚУДРАТЛИ ТИЛ».

В. И. ЛЕНИН.

□ □

«Турмушда она тили билан бир қаторда рус тилини ҳам ихтиёрий суратда ўрганиш процесси кетаётганлиги ижобий аҳамиятга эгадир, чунки рус тили ўзаро тажриба алмашишга ва ҳар бир миллат ва халқнинг СССРдаги бошқа барча халқларнинг маданий ютуқларидан ва жаҳон маданиятидан баҳраманд бўлишига ёрдам беради. Рус тили амалда СССРдаги барча халқларнинг миллатлараро алоқа ва ҳамкорлик қилишида умумий тил бўлиб қолди».

(КПСС Программасидан).

Кўпмиллатли совет давлатида тил масалаларини тўғри ҳал қилишнинг ниҳоятда катта аҳамияти бор.

Улуғ доҳиймиз В. И. Ленин таърифича тил—кишилар алоқасининг жуда муҳим воситасидир. Шу билан бирга тил жамият тараққиётининг энг керакли қуролидир. Шунинг учун ҳам жонажон Коммунистик партия бепоён Ватанимизда яшовчи тенг ҳуқуқли катта ва кичик халқларнинг экономикасини, маданиятини кўтариш учун энг аввал миллий тилларни ривожлантириш соҳасида катта ишлар қилди ва қилмоқда.

Мамлакатимизда коммунистик жамиятни қуриш соҳасида амалга оширилаётган буюк вазифалар бундан кейин ҳам миллий тилларни ривожлантиришни, такомиллаштиришни талаб этади. Бу ҳақда КПСС XXM съездида якдиллик билан қабул қилинган коммунизм қурилишининг программасида ғоятда аниқ ва равшан кўрсатилган: **«СССР халқлари тилларининг бундан буён ҳам эркин ривожланиб бориши, СССРнинг ҳар бир граждани хоҳлаган тилда гапириш, ўз болаларини хоҳлаган тилда тарбиялаш ва ўқитиши учун тўла эркинлик бериш, у ёки бу тилни ишлатишда ҳеч қандай имтиёз, чеклаш ёки мажбур қилишларга йўл қўймаслик таъминлансин. Халқларнинг қардошларча дўстлиги ва ўзаро ишонч шароитида миллий тиллар тенг ҳуқуқлик ва бир-бирини бойитиш асосида ривожланиб боради».**

Миллий тилларнинг тенг эркинлик ва бир-бирини бойитиш асосида тараққий этиши мазмунан социалистик, шаклан миллий маданиятнинг равнақини тўла таъмин этади. Жонажон партиямиз ленинча доно миллий сиёсатни изчиллик билан амалга ошириш билан бирга барча совет халқларининг маданияти ва экономикасини кўтаришда янгидан-янги катта тадбирларни кўрмоқда. Бу эса мамлакатимизнинг кўпмиллатли халқлари ўртасида бир-бирига бўлган ишончни, дўстлик муносабатларини тобора мустаҳкамлаб бормоқда. Рус тили эса миллий маданиятнинг тўхтовсиз ривожланиб боришида, халқларимиз ўртасидаги муқаддас дўстликни мустаҳкамлашда қудратли воситага айланди.

Рус тили дунёдаги энг бой, энг кучли ва энг кўп тарқалган тиллардан биридир. Ўткир ва жозибакор, қудратли ва нафис фазилатли бу тилда озодлик ва мустақиллик, тенглик ва тинчлик, адолат ва тараққиёт йўлида мардона курашлар олиб борган улуғ халқнинг моддий ва маънавий жўшқин ҳаёти тарихи мукаммал баён этилган.

Рус тилининг бойлиги, гўзаллиги ва ихчамлиги ҳаммани ҳайратда қолдириб келмоқда. Шу фазилатлари билан рус тили жуда кўп машҳур арбобларнинг, атоқли олимларнинг юксак баҳоларига сазовор бўлган. Улуғ рус олими М. В. Ломоносов бундан икки юз йил бурун рус тили **«...табиий бойликка, гўзалликка ва қудратга эгаки, бу фазилатлари билан бирорта Европа тилидан қолишмайди»** деб ёзган эди. Машҳур рус демократи, гениал адабий танқидчи В. Г. Белинский рус тилининг бойлиги, мазмундорлигини ва таъсирчанлигини алоҳида кўрсатиб, шундай деган эди: **«Рус тили дунёда энг бой тиллардан биридир, бунга ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ».** Бутун дунё меҳнаткашларининг буюк доҳийлари Карл Маркс ва Фридрих Энгельс рус тилига катта эътибор бериб, уни зўр иштиёқ билан ўрганиб, рус тилида ёзилган нодир асарларнинг асл нусхаларидан баҳраманд бўлганлар.

Жаҳон маданияти хазинасига улкан ҳисса қўшган рус олимлари, мутафаккирлари ва адибларининг дурдона асарлари ҳамманинг мафтун қилган эди. Шунинг учун ҳам маданиятнинг битмас-туганмас хазинаси бўлган рус тилини ўрганишга қизиқиш, уни мукаммал эгаллаш эҳтиёжи, орзу-истаклари узоқ ўтмишда пайдо бўлган. Ўрта Осиё халқлари ҳам узоқ даврлардан бери рус тилини ўрганишга, у орқали маданият, фан, техникани эгаллашга интилди.

Мирза Фатали Охундов ва Малиққулизода, Олтинсарин ва Абай, Аҳмад Дониш ва Садриддин Айний, Муқимий ва Фурқат, Сатторхон ва Исҳоқхон каби тараққийпарвар ва маърифатпарварлар улуғ рус халқининг илғор маданиятига ғоят зўр ҳурмат билан қараб, рус тилини ўрганишга, илғор маданият меваларидан баҳраманд бўлишга даъват қилдилар. Лекин бундай олижаноб орзу-умидларнинг, даъватларнинг мудҳиш феодализм ва мустамлакачилик даврларида рўёбга чиқишига ҳеч қандай имконият йўқ эди.

Коммунистик партия ва совет давлатининг асосчиси улуғ доҳиймиз В. И. Ленин чор Россиясида яшовчи барча мазлум халқлар ўртасида чинакам ҳамкорлик ва қардошлик ўрнатишда, уларнинг ҳақиқий озодликка эришишида рус тилининг роли ниҳоятда катта эканлигини, шу жиҳатдан рус тилини ихтиёрий равишда ўрганишнинг зарурлигини Октябрь социалистик революциясидан бир неча йил бурун айтган эди: **«Биз улуғ ва қудратли рус тилини ҳеч бир қишлоқнинг қалтак остида ўрганиши учун ҳожат йўқ деб ўйлаймиз».**

Тараққийпарвар илғор кишиларнинг орзу-умидлари, доҳиймиз В. И. Ленининг айтганлари совет даврида гина рўёбга чиқди. Совет ҳокимияти ўрнатилган дастлабки йилларданоқ рус тили мазлум халқларнинг, шу жумладан Ўрта Осиё халқларининг эркинлик, тенглик учун, янги ҳаёт учун, экономика, фан, техника ва маданиятнинг равнақи учун курашларида кучли қуроллардан бири бўлиб хизмат қила бошлади. Эндиликда сиёсий, бадиий, илмий соҳаларда ажойиб дурдона асарлар яратган рус тили миллий кадрларнинг шаклланишида ва уларнинг ўсишида мисли сиз восита бўлиб қолди. Академик У. Орифов, Т. Саримсоқов, О. Содиқов, Ҳ. Фозилов, Т. Қориниёзов каби юзлаб атоқли олимларимиз рус тилини мукаммал эгаллаб, совет илғор фанига муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Рус тилининг аҳамиятини бу билан чекласак хато қилган бўламиз. Рус тилининг самарали таъсири жаҳонга тарқалмоқда. Рус тили дунёда энг кўп тарқалган халқаро тиллардан бири бўлиб қолди. Рус тилида сўзлашувчилар 250 миллиондан ошиб, иккинчи ўринда туради. Биринчи ўринни хитой тилида сўзлашувчилар (500 миллиондан ошиқ), учинчи ўринда инглиз тилида сўзлашувчилар (200 миллионга яқин), ундан кейин француз тили (100 миллиондан ортиқ), немис тили (100 миллионга яқин) туради. Чорак аср бурун партиямизнинг марказий органи «Правда» газетаси. **«Латин тили илк ўрта аср жамиятининг халқаро тили бўлганидек, француз тили XVIII ва XIX асрларнинг халқаро тили бўлганидек, рус тили социалистик маданиятнинг халқаро тили бўлмоқда»** деб ёзган эди.

Ҳақиқатан ҳам дунёдаги тинчликсевар халқлар Совет Иттифоқига тинчлик ва озодликнинг таянчи деб қарайдилар. Буюк совет халқи инсониятнинг порлоқ истиқболи — коммунизм бўсағасида турибди биринчи марта космосга йўл очаркан, совет фанига, совет маданиятига қизиқиш яна ҳам авж олмоқда. Шунинг учун ҳам бутун дунёдаги тараққийпарвар кишилар рус тилини ўрганишга интилмоқдалар.

Шу билан бирга рус тили марксизм-ленинизм идеялари, тинчлик ва озодлик ғояларининг жўшқин жарчисидир. Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ва бошқа халқаро ташкилотларда рус тили инглиз, француз тиллари билан бир қаторда расмий тил сифатида қабул қилинган. Энди турли халқаро кенгашлар минбарида рус тили ўзининг қудрати, забардастлиги, жарангдорлиги билан янграмоқда. Халқ демократияси мамлакатларининг ўрта ва олий мактабларида рус тили муҳим предмет сифатида ўқитиляпти. Бундан ташқари бу мамлакатларда рус тилини оммавий равишда ўрганиш ишлари ҳам жуда ривож топди, рус тилини ўрганиш тўгараклари, кечки курслар, мактаблар жуда кўп ташкил этилган. Бепоён севимли Ватанимизда яшовчи барча меҳнаткаш халқлар рус тилини мукаммал билиб олишга интилмоқда.

Ўзбек халқи ҳам СССРдаги барча халқлар каби рус тилини зўр муҳаббат билан ўрганмоқда. Бошқа иттифоқчи республикалардаги каби Ўзбекистонда ҳам, айниқса кейинги йиллар давомида рус тилини ўқитиш ва ўрганиш соҳасида катта ишлар қилинди. Ўрта мактаблар учун рус тили программаси, дарсликлари яратилди. 1962—1963 ўқув йилида саккиз йиллик мактаблар учун рус тили дарсликларининг тўла комплектини яратиш ишлари амалга оширилди.

Рус ва ўзбек тилларининг тузилиши бир-бирига таққосланган ҳолда ўрганилмоқда. Бундай текширишларнинг рус тили ўқитиш илмий методикасини яратиш соҳасида яхши самаралар бериши, шубҳасиздир.

Мамлакатимиздаги барча халқлар каби ўзбек халқи ҳам улуғ ва қудратли рус тилини чин қалбдан севади ва уни мукаммал эгаллаб олиш учун зўр муҳаббат ва иштиёқ билан ўрганмоқда. Халқимизнинг бу орзу-умидларини тўла қондириш учун барча имкониятларни яратиб бериш—рус тили мутахассислари, олимларининг муқаддас бурчидир.

О. АЗИЗОВ,
филология фанлари доктори.

СУРАТДА: Хева шаҳридаги 1-мактаб-интернатнинг XI синфини тамомлаган Ойбиби Отаева рус тилида сўзлашиш, турли бадиий китоблар ўқишни севади. У иккинчи она тилимиз бўлган рус тилини пухта ўрганиб олган.

Ш. Раҳимов фотоси.

ТОШКЕНТДАГИ 1-пойафзал фабрикасининг ишчиси Валентина Трофимова ҳамкасбларига рус тилини ўргатишда, қийин сўзларни тушуниб олишларида доимо сидқидил ёрдам беради. Суратда: В. Трофимова ишчилардан Т. Абдуллаева, Х. Абдуллаев ва О. Шомаҳмудовлар билан суҳбатлашмоқда.

И. Глауберзон фотоси.

ИККИНЧИ ОНА ТИЛИМИЗ

Кундалик турмушимизда, минут сайин кишилараро бўладиган ижтимоий муносабатларимизда — оилада бўлсин, кўча-кўйда бўлсин, шифохона бўлсин рус тили расмий ўз тилимиз бўлиб, нутқимизга кириб кетган. Самолёт дейиладими, ўзиючар дейилмайди, самовар дейиладими, ўзиқайнар дейилмайди, чайник дейиладими қумғон дейилмайди, вилка дейиладими, паншаха дейилмайди, тарелка дейиладими, лапчак дейилмайди. Табиий суратда ўз тилимиз бўлиб, ҳаётимизга сингиб кетган таржимамиз яна тушунарли мингларча рус луғати бор. Булар ўз тил бойлигимиз ҳисобланади.

Модомики, улуғ Совет Иттифоқининг фуқароларимиз ленинча миллий биродарлик, интернационализм бизнинг онгимизга, ахлоқимизга, қон-қонимизга сингиб кетган. Хусусан улуғ рус халқи билан ҳамма ишда, турмушда ҳамкормиз, қуда-қудағайларимиз. Болаларимиз бешикдан тортиб она тилимиз билан баб-баравар рус тилини ўрганиб боради. Шунисига шукурки, ўсиб келаётган бу авлод миллий чегараланишнинг ҳар қандай ётликларидан озод, мусаффо наслдир. Булар рус тилини мутлақо ўзларининг иккинчи она тиллари деб биладилар. Ўқув йилидаги дсмирларимиздан талайгина қисми рус мактабларида бошланғич маълумот олади. Илм-маърифатнинг жаҳондан кенг даргозаси рус тилини мукаммал эгаллаган ёшларгагина ланг очиқдир.

Жаҳон халқлари билан биродарлик муносабатини ривожлантиришда рус тилининг жаҳоншумул имкониятлари бизга ёрдамга келади. Рус тили оламаро катта шуҳратлар билан, катта қизиқиш билан халқлар ўртасида ёйилиб бориши ва халқларнинг бу тилга бўлган интилиши шундан далолат беради.

Ғафур ҒУЛОМ,
шоир.

* * *

Сўнгги йилларда қардош иттифоқчи республикаларимиз пойтахтлари — Олмаота, Киев, Боку, Ереван шаҳарларида бўлиб ўтган ўзбек адабиётининг ҳафталиклари, шунингдек Тошкентда бўлган бошқа республикалар адабиётларининг ҳафталиклари халқларимиз ўртасидаги дўстлик, биродарлик туйғуларини янада мустаҳкамлайди. Табиийки, бу ҳафталикларда рус тили асосий роль ўйнади.

Ўзбек китобхонларининг қардош республикалар адабиётларининг энг яхши намуналари, жаҳон адабиётининг дурдоналари билан танишувларида ҳам рус тили асосий восита, қуролдир. Рус классик адабиёти, рус совет адабиёти адабиётларимизнинг тараққиётида доимо маёқ бўлиб келмоқда.

Рус тилининг таъсир кучи бепоён ва бекиёс, уфқлардан кенг, чўққилардан юксак, уммонлардан чуқурроқдир. Рус тили коммунизм даврининг тили, коммунизм қураётган совет кишиларининг тилидир. Бу тил келажак тили, бахт-саодат тилидир. Бу тил ҳаёт сингари мазмунли ва чуқур, рангба-ранг, бой ва гўзал тилдир. Бу тилни қунт билан ўқиш ва ўрганиш барча совет кишиларининг, айниқса адабиёт ва санъат аҳлларининг муқаддас бурчидир.

К. ЯШИН,
драматург.

* * *

Мамлакатимиз халқлари учун рус тили иккинчи она тили ҳисобланади. Рус тили бўлмаса халқларимиз ўртасидаги дўстлик, ўзаро алоқа бу қадар кенг, кудратли ва яқин бўлмас эди.

Рус тилининг жаҳоншумул аҳамияти азалдан катта бўлган. Инсоният доҳийси Карл Маркс ҳам буюк рус революционерларининг асарларини ўқиш учун ёши ўтиб қолган бўлишига қарамасдан рус тилини ўрганган эди. Ҳақиқатан ҳам рус тилини билмаслик фан, маданият соҳасидаги катта бойликдан баҳраманд бўлмаслик демакдир. Ўқимишли киши, айниқса илмий ходим, олимлар рус тилини эгаллаган бўлишлари лозим. Чунки, фан эришган энг янги ютуқларни ана шу тил орқали билиб олиш мумкин. Шунинг учун ҳам биз университетда рус тилини ўқитишга алоҳида аҳамият берамиз.

Шахсан менинг ҳаётимда рус тили жуда катта роль ўйнади. Москва, Ленинград шаҳарларидаги атоқли рус олимлари ана шу тилда менга химия фанининг сирларини ўргатдилар. Рус тилини нақадар чуқур ўргансак, фан ва маданиятимиз тараққиёти шу қадар камол топади.

О. СОДИҚОВ,
В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг ректори, академик.

БИЗНИНГ МУЛОҲАЗАЛАРИМИЗ

Партиямизнинг XXII съездида қабул қилинган тарихий Программада коммунистик жамият қуришда кўп миллатли совет халқлари учун рус тилининг илҳомбахш роли равшан кўрсатиб берилган. Республикамиз меҳнаткашлари оғамиз рус халқининг тили, улуғ Ленин тилини янада севиб ўрганмоқдалар. Рус тили иккинчи она тилимиз, фан ва техниканинг ютуқларини ўрганишда, Иттифоқимиз халқлари билан бўлган кон-қардошлигимизни мустаҳкамлашда, халқлар дўстлигини ривожлантиришда муҳим восита бўлиб хизмат қилмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, ўз она тилимизда ҳам махсус адабиётларни ўқиш имконияти етарли. Аммо мутахассис кадрларимиз рус тилини яхши билганлари тақдирда, фан ва техникадаги янгиликлардан тезроқ хабардор бўлиш, рус тилида мавжуд бўлган бой манбалардан баҳра олиш имкониятига эга бўладилар.

Ўзбекистон мактабларида, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида рус тилини ўқитишни яхшилаш соҳасида бир қанча ишлар қилинди. Ўқувчи ёшлар рус тилини меҳр-муҳаббат билан ўрганишяпти ва уларнинг кўпчилиги рус тилини худди ўз она тиллари каби яхши ўрганиб олганлар. Бу—республикамиз халқ хўжалиги учун кўплаб мутахассислар тайёрлашда муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳувончли ҳолдир.

Аммо бунда муҳим бир соҳа эсдан чиқариб қўйилмоқда. Биз бу ерда ўрта ёшдаги кишиларни назарда тутмоқдамиз. Бундай кишилар ўртасида ўзининг кундалик ишида рус тили бевосита керак бўладиган кишилар оз эмас. Уларнинг кўпчилиги рус тилини ўрганиш, бу тилни билиш соҳасидаги малакасини ўстириш устида мустақил иш олиб боради. Агар сиз бирор музика асбобида чалишни ўрганмоқчи бўлсангиз, мустақил ўрганиш учун қўлланма сотиб олишингиз мумкин. Шунингдек, радио, фото, автомобиль ва бошқа соҳаларни ўрганувчилар учун ҳам жуда кўп китоблар бор. Аммо сиз катта ёшдаги ўзбек ёки бошқа миллат кишилари учун рус тилини мустақил ўрганишга доир китобни ҳеч ердан тополмайсиз. Афсуски, рус тилини мустақил ўрганишни истаган катта ёшдаги китобхонлар дарсликлари чиқарувчи нашриётларнинг эътиборидан четда қолмоқда. Республика Маориф, Олий ва ўрта махсус таълим министрликлари, «Олий ва ўрта мактаб» нашриёти китобхонлар учун рус тилини мустақил ўрганиш дарсликини тузиш ва нашр қилиш масаласи билан шуғулланса, яхши бўлур эди. Ўз-ўзидан маълумки бу китоб мактаблар учун мўлжалланган дарсликларни такрорламаслиги лозим.

Бу соҳада «Бухоро ҳақиқати» газетасининг тажрибаси мақтовга сазовордир. Бу область газетаси икки-уч йил муқаддам ўз саҳифаларида «Улуғ рус тилини ўрганамиз» сарлавҳаси остида материаллар босди. Бир ярим йил давомида ойда икки марта рус тилида изоҳли дарслар бериб борилди. Ҳаммаси бўлиб 35 дарс берилди. Ача шундай материалларни тўплаб ва бойитиб рус тилини мустақил ўрганиш бўйича яхши дарслик яратиш мумкин.

Рус тилини ўрганиш ишқибозлари бундай китобни сабрсизлик билан кутмоқдалар. Бу китоб қанча тез нашр қилинса, шунча фойдали бўлур эди.

М. УМАРОВ,
П. ДАНИЛОВ,
доцентлар.

РУС ТИЛИНИ ПУХТА ЎРГАНАЙЛИК

Рус тили — иккинчи она тилимиз, фақатгина бепоён мамлакатимиздагина эмас, балки, бутун дунёга кенг ёйилган буюк ва қудратли тилдир. Фан ва техникани, умуман жаҳон фани ва маданиятини ўрганишда, халқлар дўстлигини мустаҳкамлашда рус тилининг роли беқиёс каттадир.

Ўтган йили республикамизда бўлиб ўтган миллий мактабларда рус тилини ўқитишни яхшилаш масалалари юзасидан II республикалараро илмий конференцияда ҳам рус тилининг улуғвор аҳамияти таъкидланиб, мактабларда рус тили ўқитишни янада яхшилаш лозимлиги кўрсатиб берилди. Олти республика — Ўзбекистон, Озарбайжон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Козогистон ўқитувчилари ва олимлари иштирокида бўлиб ўтган бу конференциянинг қатнашчилари рус тилини ўқитишдаги тажрибаларини алмашишди, рус тилини кенг пропаганда қилиш йўллари белгилаб олишди.

Бу конференцияда ва шу даврда матбуотда босилган кўпгина мақолаларда кенг аҳоли ўртасида рус тилини ўрганишни йўлга қўйишнинг қатор формалари таклиф этилган эди. Бунда жойларда — колхоз, совхоз, корхона ва муассасаларда рус тилини ўрганиш тўгараклари ва рус тилини ўрганиш бўйича маданият университетлари ташкил қилиш мақсадга мувофиқлиги кўрсатилган эди. Аммо, орадан бир йил ўтишига қарамасдан бу соҳада силжиш бўлгани йўқ. «Правда» газетасининг шу йил 18 май сонида «Грузин гилшуносларининг яхши ташаббуси» сарлавҳали мақола босилган. Бунда Грузияда чиқадиган «Сонлис цховреба» («Қишлоқ ҳаёти») газетасида «Рус тилини ўрганиш бурчаги» ташкил этилганлиги ва бу ташаббус қишлоқ механизаторларининг рус тилини ўрганишлари учун яхши ёрдам бераётганлиги айтилган. Демак, рус тилини ўрганишда тўгарак ва маданият университетлари билан бир қаторда матбуот, радио ва телевидениеда вақти-вақти билан рус тилидан дарс бериш уюштирилса яхши натижа бериши мумкин. Гап фақат шу ишни жонлантириб юборишда қолган. Тегишли ташкилотлар, жойлардаги партия ва касаба союз ташкилотлари бу ҳақда ўйлаб кўрсалар яхши бўларди. Токи ҳар бир киши, касби ва ёшидан қатъи назар, иккинчи она тилимиз — улуғ рус тилини пухта эгалласин.

Ҳ. ВАҲОБОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Илмий тадқиқот ишларини координациялаш давлат комитетининг инженери.

ҲАММАГА ЯҚИН ВА ТУШУНАРЛИ

Улуғ рус тили турли миллатга мансуб кишилар ўртасида ўзаро фикр алмашишнинг ғоят қудратли воситаси эканлигига амалда чуқур ишонч ҳосил қилдик.

Биз, бир группа совет журналистлари яқинда Болгария Халқ Республикасининг Варна шаҳри яқинидаги Халқаро журналистлар дам олиш уйида бўлдик. Бу ерда турли миллат вакилларини, ҳар хил тилда сўзлашувчи кишиларни учратиш мумкин. Улар билан қандай қилиб жонли алоқа боғлаш мумкин, деб бош қотиришга тўғри келмади. Чунки биз ҳаммамиз рус тилини билардик.

Дўстлик кечаларида, турли тилда сўзлашувчи журналистлар ўртасида бўлиб ўтган ижодий мунозара ва суҳбатларда рус тили жуда қўл келди. Бу тил фақат бизнинг кўп миллатли мамлакатимиз халқларининг учунгина эмас, балки бутун дунёдаги жуда кўп бошқа миллатлар учун ҳам ғоят яқин ва тушунарлидир.

Улуғ Ленин тили бўлмиш рус тилининг аҳамияти жаҳон миқёсида шу қадар ортиб бормоқдаки, эндиликда бу тилни билмасдан туриб бошқа халқлар билан ўзаро фикр алмашиш кийин.

Ҳозир халқлар ва миллатлараро алоқа воситасига айланиб қолган рус тилининг улуғворлигини, бу қудратли тилнинг эркин ва равонлигини ифодалаш учун сўз бойлигининг ожизлик қилиши шак-шубҳасиздир.

Т. РАСУЛОВ.

АСОСИЙ ВОСИТА

Рус тилини ўрганишга қизиқиш тобора кучаймоқда. Улуғ ва қудратли бу тилни фақат Совет Иттифоқида яшовчи рус бўлмаган халқларгина эмас, балки кўпгина социалистик мамлакат халқлари, ҳатто капиталистик тузум ҳукм сураётган мамлакатлардаги тинчликсевар халқлар ҳам севиб ўрганмоқдалар.

Пухта ишланган грамматика дарслиги ва яхши луғат тил ўрганишнинг асосий воситаларидандир. Совет ҳокимияти йилларида республикамизда кўпгина икки тилли луғатлар майдонга келди. Жумладан, К. К. Юдахининг 1927 йилда нашр этилган 9.000 сўзли ўзбекча-русча луғатини, 1941 йилда СССР Фанлар академияси Ўзбекистон филиали томонидан нашр этилган 17.000 сўзли ўзбекча-русча ҳамда 1942 йилда чиқарилган 30.000 сўзли луғатларни кўрсатмоқ мумкин. Бу луғатлар ўз вақтида муҳим роль ўйнаган бўлсалар-да, давр ўтиши билан анча эскирган ва камёб бўлиб қолган эди. Шуни эътиборга олиб, ўзбек лексикографи олимлари Ўзбек халқининг ўсиб бораётган талабларига жавоб бера оладиган янги ва мукаммалроқ икки тилли луғатлар яратиш вазифасини ўз олдиларига қўйдилар.

Ўзбекистон Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти луғат сектори коллективи 50 минг сўзли бир томли русча-ўзбекча луғат тайёрлади. Бу луғатни Москвадаги Хорижий ва миллий луғатлар нашриёти 1953 йилда босиб чиқарди. 1950-1956 йиллар мобайнида Ўзбекистон Фанлар академияси беш томли, 71.523 сўздан иборат катта ва мукаммал русча-ўзбекча луғат нашр этди. Луғат СССР ва Ўзбекистон ССР Фанлар академияларининг корреспондент аъзоси марҳум А. К. Боровковнинг умумий раҳбарлигида Р. Абдураҳмонов (I том), С. Ф. Акобиров (II-V томлар), З. Маъруфов (III-V томлар), С. Иброҳимов (III том) А. Т. Хўжаҳонов (IV ва V томлар), О. У. Усмонов (I ва II томлар) Ш. Шоабдураҳмонов (III-V томлар) ўртоқлар таҳрири остида майдонга келди.

Бу луғатларнинг юзага келиши ўзбек халқи маданий ҳаётида катта воқеа бўлди. Улар рус тилини ўрганишга ташна бўлган ўзбек халқига яхши қўлланма бўлди.

Тил ва адабиёт институтининг луғат сектори кўп вақт ўтмай, бир томли, 40.000 сўзлик иборат катта Ўзбекча-русча луғат тайёрлади. Луғатни 1950 йилда Москвада Хорижий ва миллий луғатлар нашриёти босиб чиқарди. Луғатларнинг ўзбек халқи маданиятини юксалтиришдаги роли бениҳоя зўр, албатта. Бирок тилнинг луғат состави тўхтовсиз ўзгариб туради: мамлакатимизда саноат, қишлоқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг гуллаб-яшнаши билан боғлиқ холда тилда кўпгина янги сўз ва терминлар пайдо бўлмоқда, кўпгина сўзларнинг маънолари ўзгариб, айрим сўзлар истеъмолдан чиқиб, уларнинг ўрнларини янгилари эгалламоқда. Тилдаги мана бу ҳодисалар ҳисобга олинда бориши ва луғатда улар акс эттирилиши лозим. Шу жиҳатдан ҳам русча-ўзбекча ва ўзбекча-русча луғатлар юзага келгандан буён ўтган 5-10 йил ичидаги рус ва ўзбек тиллари лексикасидаги ўзгаришлар бу луғатларнинг қайта нашр этилишини тақозо қилади.

Республика лексикографларининг вазифаси, тилнинг ҳозирги ҳаволини ҳисобга олиб, истеъмолдаги русча-ўзбекча ва ўзбекча-русча луғатларни қайта нашр этиш. рус тилини осон ўзлаштиришга имкон берадиган турли типдаги янги луғат ва қўлланмалар чиқаришдир.

З. МАЪРУФОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти луғат секторининг бошлиғи, филология фанлари кандидати.

Июнь Пленуми қарорларини амалга оширамиз!

ҒОЯВИЙ ТАЪСИР ЎТКАЗИШНИНГ БУТУН КУЧИНИ ИШГА СОЛИБ, ИЖТИМОИЙ БОЙЛИККА КОММУНИСТИК МУНОСАБАТ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ, ИЖТИМОИЙ СОЦИАЛИСТИК МУЛККА БИРОВНИНГ, ДАВЛАТНИНГ МУЛКИ ДЕБ ҚАРОВЧИ БАЪЗИ БИР ОДАМЛАРНИНГ ОНГИДАН ШУ ФИКРНИ СИТИБ ЧИҚАРИШ, ВАТАН БОЙЛИҚЛАРИНИ КУПАЙТИРИШГА, ЮҚОРИ СИФАТЛИ МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА, ШУ МАҲСУЛОТНИНГ ТАННАРХИНИ КАМАЙТИРИШГА ИНТИЛИШ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ, ХЎЖАСИЗЛИККА ВА ИСРОФГАРЧИЛИККА ҚАРШИ, КУЗБУЯМАЧИЛИК, ОЛИНГАН МАЖБУРИЯТЛАРНИ ПИСАНД ҚИЛМАСЛИК ФАКТЛАРИГА ҚАРШИ МУРОСАСИЗ КУРАШ ОЛИБ БОРИШ, КОММУНИСТИК ТАНҚИД ВА ЎЗ-ЎЗИНИ ТАНҚИДНИ КЕНГ КУЧАЙТИРИШ ЗАРУР.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ИЮНЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРИДАН.

КОММУНИСТИК ЖАМИЯТ ҚУРУВЧИЛАРИНИ ЛЕНИНЧА ТАРБИЯЛАЙЛИК

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИДАН

САМАРҚАНД. («Қизил Ўзбекистон» мухбири). КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети VIII пленумининг якунлари ҳамда Самарқанд қишлоқ область партия ташкилотининг идеология ишларини кучайтириш соҳасидаги вазифаларига бағишлаб ўтказилган область партия активи йиғилиши танқид ва ўз-ўзини танқид шиори остида ўтди. Пленум қатнашчилари КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини, Марказий Комитет Президиумининг Хитой Компартияси билан муносабатларида тутган ленинча оқилона йўлини қизғин ва якдиллик билан маъқулладилар.

Докладчи — область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ О. Маҳмудов ва нотиқлар қишлоқ область партия ташкилотида идеология ишларининг аҳволини чуқур тахлил қилдилар. Кадрларнинг назарий билим даражасини ошириш, янги кишини тарбиялашга оид кўп далиллар келтирилди. Жойларда 48 сиёсий маориф кабинети, 15 лекторий, 83 идеология комиссияси, 3 халқ университети ва бошқалар жамоатчилик асосида ишлаб турибди. Кейинги йилларда партия маорифи шохобчаларидаги тингловчилар сони анча ортди, назарий билимлар ва конкрет экономикани ўрганаётган коммунистлар ва партиясиз активлар сафи кўпайди. Колхоз ва совхозларда агитация ишлари яхшиланди.

Идеология ишларининг савиясини ошириш йўлида кўрилган тадбирлар амалда самарали натижа бераётир. Область етти йиллигининг тўрт йилида пахта, ғалла, гўшт, тухум, жун, қоракўл тери, пилла, тамаки, сабзавот маҳсулотлари етиштириш ҳамда харид қилиш планини тўла ва ошириб бажарди. Бу йил давлатга қоракўл тери, тухум, пилла сотиш планлари анча ошириб адо этилди. Ғалла тайёрлаш давлат плани муддатидан олдин бажарилди.

Шу билан бирга партия активи йиғилиши қишлоқда ғоявий-тарбиявий ишларнинг ҳозирги аҳволи талабга тўла жавоб берарли даражада олиб борилмаётганлигини таъкидлади. Идеология ишларини ҳаётдан, колхоз ва совхоз. корхоналар олдида турган конкрет вазифалардан ажралган ҳолда олиб боришга ҳамон хотима берилган эмас. Пропаганда ва агитация ишларида баъзи раҳбар ходимлар қатнашмаётир. Динга ишонувчи кишилар орасида илмий атеистик мавзуларда суҳбатлар, лекциялар камдан-кам ўтказиляпти. Область «Билим» жамиятининг иши, айниқса ёмон. 18 минг қишлоқ хўжалик мутахассисидан фақат 1600 киши «Билим» жамиятининг аъзоси.

Актив йиғилишида мактаб-маориф ва хотин-қизлар орасида ишлаш ҳақида айниқса кўп гап бўлди. Область комсомол комитетининг биринчи секретари П. Ҳамидов, область халқ маорифи бўлимининг мудири Р. Ортиқов ва бошқа ўртоқлар шу тўғрида гапириб жиддий фактлар келтирдилар. Ўтган ўқув йилида мактаб ёшидаги кўпгина бола ўқишга тортилмаган. 10 минг бола эса синфда қолган. Бундай ҳоллар кўпроқ Иштихон, Нарпой, Самарқанд районларида юз берган.

Областдаги баъзи партия ташкилотларида коммунистларнинг умумий сонига нисбатан хотин-қизлар жуда оз. Жумладан, Нурота районида коммунист хотин-қизлар фақат 9, Булунғур - районида 11 процентни ташкил этади. Нарпой районидаги йирик чорвадор «Қарнаб» совхози партия ташкилотида 110 коммунистдан фақат 2 киши хотин-қиздир.

Айрим партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари коммунистларни ва партиясиз активларни тарбиялашга етарли эътибор бермаганлар. Улар иш устидан қаттиқ контроллик қилмаганлар.

Йиғилишда Каттақўрғон, Пастдарғом, Булунғур ишлаб чиқариш бошқармалари партия комитетларининг секретарлари С. Тўхлиев, У. Шоражабов, А. Минглиев ўртоқлар сўзлаб, идеология соҳасидаги камчиликларни кўрсатиб ўтдилар. Ўртоқ Минглиев обкомнинг идеология бўлими ва «Билим» жамиятининг иш услубини қаттиқ танқид қилди.

Қишлоқ область партия комитетининг секретари М. Ҳасанова, обком бюро аъзоси В. Азизов, «Нурота» совхози партия комитетининг секретари Н. Раҳматов ўртоқлар июнь Пленуми қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг Совет Иттифоқининг партия ташкилотларига, барча коммунистларига ёзган Очиқ хатини якдиллик билан маъқуллаб гапирдилар. Пропаганда-агитациянинг энг таъсирчан форма ва методлари орқали меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни кучайтириш зарурлигини уқтириб ўтдилар.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг илмий ходими, қишлоқ хўжалик фанлари доктори А. Дадабоев ғўза парваришидаги муҳим тадбирлар тўғрисида сўзлади.

Актив йиғилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилувчи бюросининг аъзоси М. М. Раҳмонқулов қатнашди ва нутқ сўзлади.

Л. ЭРГАШЕВ.

ХОРАЗМ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИДАН

Яқинда Ўзбекистон КП Хоразм область комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленумда область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Б. Раҳимов «КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг якунлари ва область партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида» доклад қилди.

— КПСС Марказий Комитети июнь ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети VIII пленумларининг материаллари ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Очиқ хати,—деди докладчи,—барча совет кишилари каби область меҳнаткашларининг диққат марказида турибди. Бу муҳим ҳужжатлар зўр эътибор ва қониқиш билан ўрганилиб, якдиллик билан маъқулланмоқда.

Область меҳнаткашлари коммунизм қурилишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Сўнгги 10 йилда областда янгидан 21 корхона, 56,4 минг квадрат метр уй-жой қурилди. Шу давр ичида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳам 2 мартадан кўп ошди. Пахта ҳосилдорлиги 29,5 центнерга етди. Бу йил ҳам қоракўл тери, тухум, пилла сотиш йиллик планлари, гўшт, сут, жун сотиш ярим йиллик планлари муддатидан илгари бажарилди.

Докладчи ва музокарага чиққан ўртоқлар шуни алоҳида қайд қилиб кўрсатдиларки, областда сўнгги вақтда идеология ишлари анча яхшиланди, сиёсий-агитация хўжалик ишларига боғлаб олиб бориляпти. Идеология ишларининг таъсирчанлиги ошиб бормоқда. Ўтган ўқув йилида партия ва комсомол маорифи шохобчаларида 43243 киши ўз савиясини оширди. Ҳозир 38 сиёсий маориф кабинети, 23 методика кенгаши, 35 идеология комиссияси, 65 колхоз радио университетлари, 13 халқ маданияти университети ишлаб турибди. Агитатор, пропагандист ва лекторларнинг сони 11 минг кишидан ошиб кетди.

Пленум қатнашчилари илмий атеистик пропагандани кучайтириш соҳасида қилинган қатор ишларни кўрсатиш билан бирга, бу муҳим участкада жиддий нуқсонлар юз бераётганлигини қайд қилдилар. Шовот, Хева, Гурлан ишлаб чиқариш бошқармаларидаги айрим колхозларда илмий атеистик пропагандага етарли аҳамият берилмаётир. Қишилар билан якка-якка ишлаш унутилган.

Пленумда ўз шахсий манфаатини давлат манфаатидан устун қўйиб, бойлик орттираётган, хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлаётган кишиларга қарши курашни кучайтириш кераклиги алоҳида уқтириб ўтилди.

Урганч шаҳар партия комитетининг секретари С. Жаббарганов, Хева ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетининг секретари М. Худойберганов, область комсомол комитетининг секретари Н. Зинченко, Хоразм Давлат педагогика институти ректори О. Мадраҳимов ўртоқлар идеология ишларини КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари асосида қайта қуриш кераклигини айтиб, ўзлари амалга ошираётган ишлар ҳақида гапирдилар.

Шовот ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Пахтакор» колхозининг бригада бошлиғи, СССР Олий Совети депутати ўртоқ Ойша Жуманиёзованинг нутқи ҳамманинг эътиборини жалб қилди.

— Бригадамиз аъзолари,— деди ўртоқ Жуманиёзова,—КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми қарорларидан руҳланиб янги мажбурият олдилар. Бригадамиз гектаридан 40 центнер пахта етиштириш соҳасида олган аввалги мажбуриятини қайта кўриб чиқиб, гектаридан 45 центнердан ҳосил кўтаришга сўз бердик.

Пленумда сўзга чиққан ўртоқлар бир қанча корхона, колхоз ва муассасаларда идеология ишлари суст олиб борилаётгани, баъзи клуб, кутубхоналарнинг фаолияти кучайтирилмагани ва дала шийпонларида сиёсий-оммавий ишлар талабга жавоб бермаётганини қаттиқ танқид қилдилар.

Пленум КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарорларини ва партиямиз Марказий Комитетининг партия ташкилотларига, барча коммунистларга Очиқ хатини якдиллик билан маъқуллади.

Қ. ЮСУПОВ,
С. ИБРОҲИМОВ.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

УРТА ЧИҒРИҚ. Бошқармадаги партия ташкилотлари партия сафларини ватанпарвар, ишчан ва билимли кишилар ҳисобига ўстиришга алоҳида эътибор бермоқдалар.

Бошқарма партия ташкилотининг яқинда бўлиб ўтган бюро мажлисида колхоз ва совхозларнинг илғор кишилари, саноат корхоналарининг новаторларидан бир неча киши партия аъзоси ва кандидатлигига қабул қилинди.

Ж. ХОЛМАТОВ,
Б. УМАРОВ.

КАТТАҚЎРҒОН. Ленин номли колхоз клубида яқинда семинар бўлиб ўтди. Бошқармадаги колхоз, совхоз ва корхоналар бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари, партия-давлат контроли комитетига кўмаклашиш группаларининг бошлиқлари, агитпункт мудирлари қатнашган бу семинарда «КПСС Марказий Комитети июнь ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети VIII пленумлари якуни ва бошқарма партия комитетининг вазифалари» ҳақида доклад тингланди.

Шунингдек, семинар қатнашчилари «Кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш», «Партия-давлат контроли комитетига кўмаклашиш группаларининг вазифалари» тўғрисида А. Мирзаев ва Т. Ёрмуҳамедов ўртоқларнинг докладларини тингладилар.

Х. ЭШМУРОДОВ.

БУХОРО ОБЛАСТИ. Ҳожимурод Аккалаев узоқ Осетиядан қалб чақириғи, комсомол путевкаси билан Ому—Бухоро канали қурилишига келган ёшлардан бири. Бульдозерчи ўртоқ Аккалаев кунлик топшириқни деярли бир ярим баравар ошириб бажармоқда. Суратда: Ҳ. Аккалаев иш устида. А. Усмонов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҲОСИЛНИ ЗАРАРКУНАНДАЛАРДАН САҚЛАНГ

МУТАХАССИСЛАР МАСЛАҲАТИ

Ғўзанинг ривожланишида ҳал қилувчи давр бошланди. Дала ишлари суръати ва сифатини ошириш билан бирга ҳозирги вақтда экинларни кўсак қурти, ўргимчаккана ва бошқа зараркунандалардан сақлаш жуда катта аҳамиятга эгадир.

Текширишлар шуни кўрсатдики, республика колхоз ва совхозларида ғўза кўсак қурти билан ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан кўпроқ зарарланган. Айниқса Сурхондарё областида, жумладан Шўрчи, Денов, Термиз ва Шеробод ишлаб чиқариш бошқармалари колхоз ва совхозларида кўсак қурти кўп тарқалмоқда. Айрим бригадаларда экин ўз вақтида дориланмаганлиги оқибатида кўсак қурти ҳозиргинг ўзидаёқ ҳосилга катта зарар етказди.

Область ўсимликларни ҳимоя қилиш станцияларининг маълумотларига кўра, Термиз ва Шўрчи бошқармаларидаги айрим хўжаликларда пахта майдонининг 82 процентида кўсак қурти борлиги аниқланган. Шўрчи бошқармасидаги «Коммунизм» колхозининг 2-бригадасида ўсимликларнинг 95 процентги зарарланган.

Андижон, Фарғона, Сирдарё ва Тошкент областларидаги кўпгина хўжаликларда ҳам кўсак қурти кўплаб тарқалиб, ҳосилга зарар етказмоқда.

Кейинги кунларда ҳароратнинг кўтарилиши ва тез-тез шамол бўлиб туриши ўргимчаканаларнинг тез кўпайишига олиб келди. Самарқанд областининг Пастдарғом, Каттақўрғон. Пойариқ ва Булунғур ишлаб чиқариш бошқармалари қолхозларида анчагина майдондаги ғўза ўргимчаккана билан зарарланган.

Кўпгина майдонларга шира тарқалмоқда. Айниқса Избоскан ишлаб чиқариш бошқармаси колхозларида шира кўп тушганлиги сабабли айрим участкаларда ғўза шоналарини тўкиб юборяпти. Шунга қарамай, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари шира ҳароратнинг кўтарилиши билан йўқ бўлиб кетади, деб умид қилиб, бу зараркунандага қарши бепарво бўлмоқдалар.

Ғўза зараркунандаларига қарши курашда самолётлардан ва бошқа воситалардан қандай фойдаланилаётганлиги таҳлил қилиб кўрилса, республикада бу ишда жиддий камчиликлар мавжудлиги равшан бўлади. Ҳозир 171 «АН-2» самолётидан 160 таси ишлатилмоқда. Колхоз ва совхозларда 3272 та чанглагич-пуркагич машиналаридан 1932 тасигина — 60 процентдан ҳам камроғи ишга солинган. Қўл аппаратларидан мутлақо қониқарсиз фойдаланилмоқда. Бундай аппаратларнинг 10 процентидан ҳам фойдаланилаётгани йўқ.

Колхоз ва совхозларнинг, ишлаб чиқариш бошқармаларининг ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилиш станцияларининг кўпгина раҳбарлари қишлоқ хўжалик зараркунандаларини дарҳол қириб ташлаш учун тегишли чораларни кўрмаётирлар. Вужудга келган аҳвол хўжаликларнинг раҳбарлари ҳашаротлар келтирадиган зарарига етарли баҳо бермаётганликларини кўрсатиб турибди.

Экинларни кўсак қурти, ўргимчаккана ва бошқа ҳашаротлардан ҳимоя қилиш учун нималар даркор?

Аввало, экинлар орасидаги бегона ўтлар йўқотиб ташланиши керак. Бунинг учун ҳамма воситалардан фойдаланиш: уватларга карболеннум сепиш, олов пуркагич культиваторларидан фойдаланиш, қатор оралариии ишлаш лозим.

Ҳашаротларни қириб ташлашда ишлатиладиган мавжуд техникаларнинг ҳаммасини: «АН-2» самолётларини. «ОТН-4-8», «ОУН-4-6» трактор машиналарини ҳамда отга қўшиб ва елкага осиб ишлатиладиган аппаратларни тўла ишга солиш керак.

Шуни ҳам айтиш керакки, самолётлар ҳамда трактор машиналари етарли бўлишига қарамай, техника кучидан фақат бир сменада фойдаланилмоқда. Трактор парки ишини икки сменада ва ҳатто уч сменада ташкил этиб, иш унумдорлигини 2-3 баравар ошириш мумкин. Шуни ҳисобга олиш керакки, ғўза тунда дориланса унинг ҳашаротга таъсири зўр бўлади.

Сурхондарё, Андижон, Фарғона, Сирдарё, Тошкент ва Самарқанд областларида ҳозир кўсак қуртининг биринчи авлодининг ривожланиш даври тугади ва унинг капалаклари тухум қўя бошлади. Шунинг учун ҳам бу областларда ҳамма жойда далаларни пухта текшириб чиқиш талаб қилинади. Ҳар 100 гектар ерга бир кишини бириктириб қўйиш ҳамда зараркунандаларни ўз вақтида аниқлаш масъулиятини ана шу кишилар зиммасига юклаш мақсадга мувофиқдир.

Химиявий воситаларни қўллаш технологиясига қатъий амал қилиш лозим. ДДТнинг 50 процентли пастасидан, ДДТнинг хўлланадиган кукунидан фойдаланишда қоиданинг бузилиш ҳоллари аниқланди. Масалан, Денов бошқармасидаги «Ўзбекистон», Шўрчи бошқармасидаги «Москва», Ленин номли колхозларда юқоридаги дориворлардан сузпензия тайёрлашда кўз билан чамалаб иш қилинган. Бу эса заҳарли моддаларнинг ортиқча сарфланишига ҳамда дорилаш таъсирининг пасайиб кетишига олиб келган.

Кўсак қуртининг ўсиш даври узоққа чўзилиши сабабли химиявий ишлашнинг табақалаштирилган методлари ва схемаларини қўлланиш муҳимдир. Кўсак қурти капалаги энди тухум қўяётганда ва кўсак қурти кичик ёшдалигида экинларни ДДТнинг 50 процентли пастаси, ДДТнинг 50 процентли хўлланадиган кукуни ва севин (дикарбом)нинг 30 процентли хўлланадиган кукуни билан дорилаш яхши самара беради.

Дорилангандан сўнг 5-6 кун ўтгач, экинни қайта дорилаш тавсия этилади. Бунда ҳар гектарига 30 килограмм ДДТ дусти ёки дитокс сарфланади. Е бўлмаса гексахлоран дустидан, хеклатоксдан гектарига 40 килограмм чангланади. ДДТ дусти гексахлоранга баравар миқдорда аралаштириб сепилса янада яхшироқ натижа беради.

Анчагина пахта майдонида ғўза бир вақтнинг ўзида кўсак қурти, ўргимчаккана ва шира билан зарарланган бўлса, бундай майдонларга юқоридаги хлорорганик дориларни (ДДТ, гексахлоран, дитокс ва бошқалар) метил меркаптофосга аралаштириб сепиш керак. Бунда 1,2 килограмм хлорорганик дорига бир ярим килограмм метил меркаптофос аралаштирилади.

Икки марта дорилангандан сўнг ҳам ғўзада кўсак қурти борлиги аниқланса, заҳарли кунжарадан фойдаланиш тавсия этилади. Заҳарли кунжарани сельхозтехника омборларида марказлаштирилган тартибда тайёрлаш фойдалироқдир. Ҳар гектарига 40 килограмм заҳарли кунжара сарфланади. Уни ерга солиш олдидан ҳар 10 килограммига 4 килограмм сув қўшилади.

Бироқ бу дорилар кўсак қуртининг ғумбагига таъсир қилмайди. Шунинг учун ҳам кўсак қурти оммавий ғумбакланган ва тупроқ орасига кириб кетган пайтда заҳарли дориларни сарфлаш фойдасиздир. Бу даврда зарарланган экинларни суғориш ва қатор оралариии ишлашни бутун чоралар билан кучайтириш, айниқса чуқур чопиқ қилиш тавсия этилади.

Кўсак қурти капалаги урчиб ётган ва тухум қўяётган ҳозирги пайтда капалакларни йўқ қилиш учун далаларга мумкин қадар кўпроқ «ёруғлик қопқони» қўйиш керак. Бунинг учун керосин солиган шишага пилик ўтказилиб, сувли идишга қўйилади. Қўшимча чора тариқасида «Г-17» аэрозол шашкаларидан фойдаланиш мумкин.

Ҳозирги вақтда ғўзадан ташқари маккажўхори, помидор, қовоқ экинлари ҳам кўсак қурти билан зарарланган. Зарарли ҳашаротни қириб ташлаш учун бу экинларни ҳам дорилаш керак. Маккажўхори сўта чиқара бошлаганда ДДТ дусти билан икки марта (оралаш 5-7 кун ўтказиб) дорилаш тавсия қилинади. Ҳар бир дорилаганда гектарига 20-25 килограмм ДДТ дусти сарфланади. Шуни эсда тутиш керакки кўк ҳолида молларга едириш ва силос босгириш учун экилган маккажўхорини ўр и б олишдан 30 кун илгаригина заҳарли дорилар билан ишлаш мумкин.

Кўсак қуртини йўқотиш мақсадида кўк ҳолида молга едириладиган маккажўхорининг бўйи еташи биланоқ, силос учун ажратилганини эса думбул бўлиши биланоқ ўриб олиш, ўрнини 25-27 сантимер чуқурликда ағдариб ҳайдаш талаб қилинади.

Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашда асосий камчиликлардан бири самолёт билан дорилаш юксак унумли бўлса-да, баъзан унинг сифатсиз ўтказилишидир. Шунга қарамай колхоз ва совхозлар сифатсиз ишни ҳам қабул қилиб олаверадилар ва унга ҳақ тўлаверадилар. Шунинг учун ҳам авиахимия ишларини сарфланган заҳарли дорилар ёки самолётнинг учиш миқдорига қараб эмас, балки амалда дорилапган майдонларни ўлчаб олиш йўли билан ҳисобга олиб бориш керак.

Самолёт билан дориланган экин майдонлари беш кундан сўнг самолёт экипажи командири, аэродром хизмати бошлиғи ва колхоз ёки совхоз вакили томонидан иш сифатини аниқлаган ҳолда қабул қилиниши керак.

И. Р. КОСТЕНКО,
Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги ўсимликларни ҳимоя қилиш бошқармасининг бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган агроном.

В. В. ЯХОНТОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, биология фанлари доктори.

С. А. ЖУРАВСКАЯ,
Зоология ва паразитология институти токсикология лабораториясининг мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

Б. Г. АЛЕЕВ,
Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий текшириш институтининг директори, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

ВАТАНИМИЗ ПОЙТАХТИДА

ЛЕНИН МУЗЕЙИДА ЯНГИ ЭКСПОЗИЦИЯ

В. И. Ленин номли Марказий музейда РСДРП II съездининг 60 йиллигига бағишланган янги экспозиция очилди. Экспозицияга қўйилган ленинчи «Искра» газетаси ҳамманинг эътиборини ўзига тортмоқда.

МИРЗАЧЎЛ УЧУН ПРОКАТ СТАНИ

«Главмосстрой»нинг Карачаровск механика заводи бетон-прокат стани тайёрлади. Бу стан инженер Н. Козлов лойиҳаси асосида тайёрланди. Яқинда Москвадан Жиззах қурилиш материаллари комбинатига дастлабки станлар юборилди.

ПАЙРАХАДАН ХОЛОДИЛЬНИК

Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари выставкасининг Литва ССР павильонида Вильнюс конструкторлари тайёрлаган «Снайчи» холодильниги намойиш қилинмоқда. Холодильник жуда енгил, унинг корпуси ёғоч-пайраха плиталаридан тайёрланган. Шу йилнинг ўзида Алитусдаги «Унмашина» заводи ана шу холодильниклан 2 мингтасини ишлаб чиқаради.

М. БОБОХОНОВ.

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН ЮЗ ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ КЕЙИНГИ

«НАВБАТДАГИ МАСАЛА»

«Ҳақиқат» колхозининг бригада бошлиғи Узоқ Эсонов, ферма мудири Холиқ Қоратоевлар колхоз маблағини ўзлаштириб келганлар. Уз жиноятларини яшириш учун соф виждонли кишиларга «еб кетди-ичиб кетди» деб туҳмат қилганлар. Уларнинг кирдикорлари «Қизил Ўзбекистон» газетасининг 1963 йил 23 июнь сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада очиб ташланган эди.

Сирдарё район прокурори ўртоқ Аҳмедов редакцияга қуйидагиларни хабар қилди:

Текширишда мақолада кўрсатилган фактлар тўла тасдиқланди. У. Эсонов ва Х. Қоратоевлар ўзлаштирган 1.979 сўм 77 тийин пул ундирилиб, колхоз кассасига топширилди. Тергов материаллари судга оширилди.

«СУВ ИСРОФ БЎЛЯПТИ, ҒЎЗАЛАР ЧАНҚОҚ»

Булунғур ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитети редакцияга қуйидагиларни маълум қилди:

«Қизил Ўзбекистон» газетасининг шу йил 10 июль сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган танқидий мақола партия комитетининг кенгайтирилган бюро мажлисида муҳокама қилиниб, тўғри деб топилди. Сув исрофгарчилигига йўл қўйган кишиларга қаттиқ чора кўрилди. Колхоз ва совхозларда сувдан фойдаланишни яхшилаш тадбирлари белгиланди.

ЕТТИ ЙИЛЛИК ҚУРИЛИШЛАРИДА

ОҲАНГАРОН цемент заводини барпо этаётган азамат бинокорлар цемент заводининг учинчи айланма печини муддатидан бир ярим ой илгари, 7 ноябргача қуриб битказишга аҳд қилганлар. Бинокорларнинг социалистик мусобақасида Г. Ольдинбургер бошлиқ комплекс бригада аъзолари олдинда бормоқдалар. Суратда: комплекс бригада қурувчиларидан (чапдан ўнгга) С. Сайбаталов, С. Ибатуллин, Р. Иброҳимов, Х. Дильмиев, бригадир Г. Ольдинбургер, В. Зайцев, З. Муҳиддинов, Х. Юнусов ўртоқлар.

В. Сваричевский фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҲАР БИР ЛИТР СУВ—ДАЛАГА

Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Шарқ юлдузи» колхози пахтазорларида моторларнинг гуриллагани неча-кундуз эшитилиб туради. Бунда насос агрегатлари далаларга узлуксиз сув чиқаради.

Суғориш каналларидан баландда жойлашган экинларнинг бир қисмига сув етишмайдиган бўлиб қолди. Ғўзанинг қовжираб қолишига йўл қўймаслик учун колхозчилар суғоришнинг машина усулини қўллана бошладилар. Улар пропеллерли насослар ўрнатдилар. Эндиликда далалар нормал суғорилиб, ғўзалар ҳосил тўпламоқда.

Бу йилги мавсумда машина усулида сув чиқаришни Фарғона областининг қургоқчил районларидаги бошқа пахтакор хўжаликлар ҳам қўлланмоқда. Ҳозир колленторларда 375 насос ишлаб турибди, уларнинг ёрдами билан 9 минг гектар майдондаги ғўзалар суғорилмоқда. (ЎзТАГ).

БУТУНИТГИФОҚ Озуқа илмий текшириш институтининг радио-биология лабораториясида дуккакли озуқа экинларнинг уруғига гамма нурлари таъсир этиш натижасида тезпишар ва ҳосилдор бўлган янги хил экин олинди. Суратда: лаборантлар В. М. Елманова (чапда) ва О. А. Луньковалар нурланган дуккакли экинлар уруғининг униб чиқишини кўздан кечирмоқдалар.

Н. Кулешев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ БУТУНИТТИФОҚ СПАРТАКИАДАСИДА

ЎЗБЕКИСТОН ЁШ СПОРТЧИЛАРИ ОЛТИН МЕДАЛЛАР БИЛАН МУКОФОТЛАНДИ

ВОЛГОГРАД, 24 июль. **(ЎзТАГ махсус мухбири).** Мактаб ўқувчиларининг Бутуниттифоқ спартакиадасида кеча спортнинг хилма-хил турлари бўйича мусобақалар давом этди.

Чирчиқдаги 7-мактаб 8-синфининг ўқувчиси Надежда Мясус биринчи спорт разряди бўйича мусобақа қилаётган гимнастикачи қизлар орасида биринчи ўринни олди. 72,1 балл тўплаган бу қиз мактаб ўқувчилари орасида мамлакат чемпиони бўлиб қолди. У олтин медаль билан мукофотланди. Ўзбекистон командасида қатнашаётган тошкентлик спортчи қиз Вера Дворкина учинчи ўринни олди ва бронза медали билан мукофотланди.

Вера Пилипко сувга сакрашда аъло натижаларга эришди. Шахсий биринчилик учун бўлган мусобақада бу қиз енгил чиқди ва олтин медаль олишга муваффақ бўлди. 4х100 метрли эстафетада Ўзбекистонлик йигитлар иккинчи ўринни олиб, кумуш медаллар билан мукофотландилар.

Бухоролик қиз Нарзи Мажидова спартакиадада беш кураш мусобақасида қатнашиб, мукофотланадиган олтинчи ўринни олди.

Спорт мусобақаларининг кўпчилиги туғади. Республикамизнинг футболчилари Тожикистон командаси билан ўйнаб, 4:1 ҳисоби билан ғалаба қилдилар ва тўққизинчи ўринни олдилар. Бизнинг шахматчиларимиз кейинги учрашувда Латвия шахматчилари устидан ғалаба қилдилар ва еттинчи ўринга чиқишга муваффақ бўлдилар. Энг кучли гимнастикачи тўққиз команда орасида Ўзбекистон гимнастикачилари ҳам бор.

Баскетбол ва волейбол командаларимиз учлик муваффақият қозона олмади. Фақат волейболчи қизлар командаси ўнинчи ўринни олишга муваффақ бўлди. Ўзбекистоннинг қолган командалари ўн биринчи — ўн тўртинчи ўринларни эгаллади.

ҲОДИСА

ЖАСОРАТ

Ариқ бўйлаб келаётган Муҳаммад кимнингдир чинқирганидан чўчиб тушди атрофга аланглаб қаради-да, ўзини сувга отди. Хиёл ўтмай гоҳ қалқиб, гоҳ чўкиб кетаётган қизалоқни кўтариб киргонка чиқди.

Муҳаммад қизалоқнинг кўларини ҳаракатга келтириб, сунъий нафас олдирди... Ҳадемай қиз ўзини очди.

Вобкент районидаги Макаренко номли саккиз йиллик мактаб ўқувчиси Муҳаммад Едгоров икки яшар Маъфират исмли қизалоқни ўлимдан қутқазиб қолди. Маъфиратнинг ота-онаси жасур пионер Муҳаммадга миннатдорчилик билдирди.

Х. ИСАЕВ.

НОМУСГА ТАЖОВУЗ ҚИЛГАНЛАР ОТИШГА ҲУКМ ҚИЛИНДИ

Абхазия АССР Гудаута шаҳридаги жиноятчилар шайкаси — илгари қилган хавфли жинояти учун судланган, ҳеч қасрда ишламаган ва текинхўрларча ҳаёт кечирган Кондакчян. Ўтмишда безорилиги учун судланган Елиава Мчедлидзе ва Оганезов балоғатга етмаган К. М. деган қизни группа бўлиб зўрлаганлар.

Абхазия АССР олий суди яқинда бу ишни кўриб чиқди ва Р. А. Кондакчян билан З. В. Елиавани ўлим жазосига—отишга ҳукм қилди; Р. П. Мчедлидзе 15 йил озодликдан маҳрум этишга, В. Е. Оганезов 10 йил озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинди.

Олам да нималар бор

СССР, АҚШ ва Буюк Британия вакиллари ўртасида фикрлашув давом этмоқда

СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, АҚШ давлат секретарининг ўринбосари А. Гарриман ва Буюк Британиянинг фан ва техника масалалари билан шуғулланувчи министри лорд Хэйлшем ҳамда уларнинг кенгашчилари 23 июлда бўлган навбатдаги учрашувда атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги битимни тайёрлашда янада илгари силжишга муваффақ бўлинди.

Шунингдек, улар бир-бирларини қизиқтирувчи бошқа масалалар устида фикрлашувни давом эттирдилар.

ЎЗАРО ИҚТИСОДИЙ ЁРДАМ КЕНГАШИНИНГ ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ КОМИССИЯСИДА

ПРАГА, 23 июль. (ТАСС). Чехословакия телеграф агентлиги хабар беради: 18 июлдан 22 июлгача Братиславада Ўзаро иқтисодий ёрдам кенгаши электр энергияси доимий комиссиясининг мажлиси бўлди.

Мажлисларда Болгария, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Польша, Руминия, Совет Иттифоқи ва Чехословакия делегациялари қатнашдилар.

ЖАҲОНДА САВОДСИЗЛИК КЎПАЙМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 23 июль. (ТАСС). ЮНЕСКОнинг маълумотларига қараганда, ҳозирги вақтда жаҳонда 700 миллиондан кўпроқ саводсиз киши бор. Бу эса ер юзида бўлган катта ёшдаги аҳолининг тахминан 50 процентини ташкил қилади. Жаҳоннинг баъзи районларида катта ёшдаги аҳолининг 70-80 проценти саводсиз.

ЮНЕСКО бу ҳолни ҳар томонлама анализ қилишга асосланиб, яқин 6-7 йил ичида жаҳондаги катта ёшда бўлган аҳоли орасида саводсизлар сони ҳар йил 20-25 миллион киши миқдорида кўпаядиган бўлиб қолади, деган хулосага келди.

ҒАЙТИДА АҲВОЛ КЕСКИНЛАШДИ

НЬЮ-ЙОРК, 23 июль. (ТАСС). Гаитининг ички сиёсий аҳволи кескинлашиб бормоқда.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг хабар беришича, Порт-о-Пренса яқинида ҳукумат қўшинлари билан президент Дювалье душманлари ўртасида қуролли тўқнашишлар бўлган.

Қўзғолончилар Морн-ла-Селль тоғларига чекинганлар.

ҚАРДОШЛАРЧА ЁРДАМ ВА ҲАМКОРЛИК САМАРАЛАРИ

СОФИЯ, 23 июль. (ТАСС). Болгарияда чиқадиган «Труд» газетаси бугунги сонида қуйидагиларни ёзади: Болгарияда социалистик қурилиш тажрибаси ва социалистик ҳамда коммунистик қурилиш программамиз Хитой Коммунистик партияси раҳбарларининг халқаро социалистик меҳнат тақсимоти ва ихтисослаштириш тўғрисидаги антимарксистик карашларини кескин суратда рад этади. Халқаро социалистик меҳнат тақсимоти буюк давлат шовинизмини ифода этади ва ўз хоҳишини бошқаларга мажбуран қабул қилдириш воситаси бўлади, деган гаъво социалистик лагерь шаънига қилинган энг разил туҳматдир.

Бизнинг мамлакатимизда Совет Иттифоқининг ёрдами билан 73 корхона ва цех қурилганлиги ҳамда ҳозирги вақтда 32 корхона қурилаётганлиги каби фактлар ҳеч ким ишларга аралашувни ва мустақилликнинг бузилишини кўрсатадими, ахир.

СССР бизга илмий-техника соҳасида доим ёрдам кўрсатмоқда. СССР бизга 2.160 техника ҳужжатлари комплектини юборди. Совет олимлари ва мутахассисларидан 3.300 дан кўпроқ киши бизга ўз тажриба ва билимларини ўргатди, мамлакатимизда социализм қурилишида қатнашди. Бизнинг суверенитетимизни, иқтисодий мустақиллигимизни мустаҳкамлашда совет ёрдамининг тарихий хизмат кўрсатганлигини, ҳатто душманларимиз ҳам рад этолмайдилар.

Халқаро социалистик меҳнат тақсимотини янада кенгайтириш ва кучайтириш, мақсадга мувофиқ ихтисослаштириш ва кооперативлаштириш экономикамизни социализм ва коммунизм йўлидан жадал ривожлантириб бориш учун янги имкониятлар вужудга келтиради.

Газета яна қуйидагиларни ёзади: Бизнинг партиямиз социалистик лагерь бирлигини мустаҳкамлаш учун мутасил кураш олиб бормоқда. Бизнинг партиямиз ўзининг ҳўжалик сиёсатида халқаро социалистик меҳнат тақсимотининг умумий принципларига асосланади. Партиямизнинг кучи ана шундадир.

ПРЕЗИДЕНТ НОСИРНИНГ НУТҚИ

ҚОҲИРА, 23 июль. (ТАСС). Мисрдаги 1952 йил революциясининг 11 йиллигига бағишланиб кеча Қоҳирада ўтказилган юз минг кишилик митингда Бирлашган Араб Республикасининг президенти Гамол Абдил Носир катта нутқ сўзлади. Уч соатга яқин давом қилган бу нутқ асосан Бирлашган Араб Республикасининг БААС партияси раҳбарлиги билан бўлган муносабатларига ҳамда уч араб давлатининг — Миср, Сурия ва Ироқнинг федерацияси тузиш билан боғлиқ бўлган проблемаларга бағишланди. Носир, мен «бутун араб миллатига мурожаат қилаётирман, чунки Сурияда бўлаётган хозирги танглик ўзининг жиддийлиги жиҳатидан 1961 йил кузида бўлган ажралиш фожиасидан қолишмайди», деди. Миср билан Сурия иттифоқи эълон қилинган биринчи кунданоқ, деди Носир, БААС партиясининг раҳбарлари бу иттифоқни бузишга ва ҳокимиятни босиб олишга интилиб келдилар.

Носир ажралишнинг тарихини гапириб берди, сўнгра эса бу йилги воқеалар ҳақида, 8 мартда Сурияда бўлган давлат тўнтаришни ҳамда Миср, Сурия, Ироқ вакиллари ўртасида бўлиб ўтган музокаралар тўғрисида сўзлади. «Биз, — деди Носир, БААС партиясига унчалик эътибор берганман эдик. Баасчиларнинг бирлик тўғрисидаги гаплари шунчаки найрангдан иборат эканлиги равшан эди. Баасчилар партияси Сурияни ўз таъсири доирасига олишгагина интилаётганлигини тушуниб қолдик». «Уч давлат федерациясини тузиш тўғрисида 1963 йил 17 апрелдаги декларацияни имзолаган вақтимизда, — деб давом қилди Носир, — ўзимизнинг миллий ҳисларимизга, арабларнинг манфаатларига, Ироқнинг манфаатларига, уч араб давлатининг бирлиги манфаатларига амал қилиб, шу бирлик учун ҳаракат қилган эдик. Бироқ декларация имзоланганидан кейин орадан уч кун ўтгач бу битим араб давлатларининг бир-бирига яқинлашуви учун негиз бўлиб қолиши ўрнига Суриядаги баасчилар бирлашув тарафдорларига зарба бермоқ ва уларни тугатмоқ учун бу битимдан фойдаланаётганликлари маълум бўлиб қолди».

Бирлашган Араб Республикаси билан, — деди Носир, — Дамашқдаги ҳозирги режим ўртасида ҳеч қандай мақсад бирлиги йўқ деб ва бу режим билан Бирлашган Араб Республикаси ўзини ҳеч бир боғланмаган деб ҳисоблайди.

Носир Бирлашган Араб Республикасининг ички аҳволи ҳақида гапириб айтдики, мамлакатни индустрлаштириш соҳасида ўтказилаётган сиёсат Миср халқининг фаровонлигини ошириш билан бирга, ҳамма арабларнинг ҳам фаровонлигини оширишни ўзига вазифа қилиб олмоқда. Носир ўтган ўн бир йил ичида эришилган ютуқларни гапириб берди. Биз шу вақт ичида, деди президент, 700 та янги саноат корхонаси қурдик.

ТУРЛИ мамлакатлардан ХАБАРЛАР

⊙ **Локарнода (Швейцария) бўлиб ўтган XVI Халқаро кинофестивалда «У самони забт этмоқда» деган совет бадиий фильми кўрсатилди. Томошабинлар совет фильми билан қизиқиб танишдилар, фильмнинг режиссёри Т. Лиознова ва артист Н. Рибников билан суҳбатлашдилар. Совет кино делегацияси шу фильмга ва совет кинематографиясига бағишланган матбуот конференцияси ўтказди.**

⊙ **Германия Демократик Республикасининг фирмалари ва ташқи савдо ташкилотлари Жанубий Африка Республикаси фирмалари билан ҳамма савдо алоқаларини тўхтатадилар. Бу чора Жанубий Африка аҳолисининг Фервурд террорчилик режимига қарши олиб бораётган озодлик курашини қўллаб-қувватлаш мақсадида кўрилди.**

⊙ **Польшада ҳаво жуда исиб кетди. Ҳарорат 30-35 даражадан пастга тушмайди. Ҳавонинг иссиқ бўлиши ва ёғингарчиликнинг йўқлиги натижасида дарёлардаги сув анча камайди. Висла дарёсининг кўп жойларини пиёда кечиб ўтиш мумкин. (ТАСС).**

ЖАЛЛОД ҲУКМ ҚИЛИНДИ

БЕРЛИН, 23 июль. (ТАСС). Германия Демократик Республикасининг олий суди Ғарбий Германия канцлер идорасининг ҳозирги статс-секретари Ганс Глобкенинг ишини қараб чиқиб, жуда оғир ҳарбий жиноятлари ва инсониятга қарши жиноятлари учун уни умрбод каторгага ҳукм қилди.

«ИҚТИСОДИЙ МЎЪЖИЗА ГЕРМАНИЯ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН»

БЕРЛИН, 23 июль. (ТАСС). Колумбия парламент делегацияси Германия Демократик Республикасидаги ўн кунлик визитини тугаллаб, бугун Берлиндан жўнаб кетди. Делегация бошлиғи Колумбия миллий конгресси депутатлар палатасининг ранси А. Лопес делегациянинг саммий кутиб олинганлиги учун Германия Демократик Республикаси ҳукуматига ва аҳолисига ташаккур изҳор қилди. Бу ерда чин дўстларимизни қолдириб кетаяпмиз, деди Лопес. Делегация аъзолари Германия Демократик Республикаси аҳолисининг фидокорона ва зўр ғайрат билан тинч, яратувчилик меҳнати билан шуғулланаётганлигини ўз кўзлари билан кўриб ишонч ҳосил қилдилар. «Биз, — деб таъкиддади А. Лопес, — Латин Америкасида шунчалик кўп тилга олинаётган немис иқтисодий мўъжизаси бу ерда, Германия Демократик Республикасида амалга оширилганлигини кўрдик». Колумбиянинг сиёсий арбоби сўзининг охирида немис халқи каби Колумбия халқи ҳам тинчликнинг сақланиши учун курашмоқда, деб таъкидлади.

Наштар

УНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Шоирнинг тошбақа билан чаён тўғрисидаги масалини ўқигандирсиз. Тошбақанинг косасига миниб дарёдан ўтиб бораётганда чаённинг чаёнлиги тутиб кетиб бегуноҳ тошбақага найза санчмоқчи бўлгани ёдингиздадир.

Бу одам ҳам, яъни биз ёзаётган одам ҳам бировнинг кўнглини ҳеч бўлмаса ранжитолмаган куни ётиб уйқуси келмайди. Унинг номини икки гапнинг бирида таҳрорлайверіб газетхоннинг таъбини хира қилмоқчи эмасмиз, унинг исм-фамилиясини, касб-корини қиссанинг охирида айтиб ўтармиз.

Шундай қилиб, у бировни ноҳақ ҳафа қилишни, оиласида, иш жойида фалончи ундоқ, деб алғов-далғов кўтаришни жон-дилидан яхши кўради. У ёз кунлари ҳам сер чўнтак кийим кийиб идораларга кириб, «мана бу растратачи ҳақидаги хат», «бу порахўр тўғрисидаги шикоят» «хатимни ўқиб кўринг, катта ўғрини қўлга туширидим», деб борган жойидаги одамни қоғоз билан кўмиб юборгудек бўлади. Вақт топиб ўқилади, тўрт-беш кишидан иборат махсус комиссия тузилиб бир ҳафта-ўн кун сурункасига текшириш ўтказилади. Оқибатда у ёзган шикоятларнинг биронтаси ҳам тасдиқланмайди. Аммо «ҳақ-рамонимиз» бўш келмайди, икки кўзини чақчайтириб «сиз юборган комиссия ҳам сотилибди», деб туриб олади.

Куйиб-пишасиз. ғазабнок бўласиз. «Сендақа туҳматчининг жазосини бериш керак» деб шартта юзига айтасиз. У ҳам бўш келмайди, «сенинг ўзинг ҳам порахўр экансан, Москвага ёзаман устингдан», деб чиқиб кетади. Яна текшир-текшир бошланади. Суҳбатга чақирилмаган одам-у, справка сўралмаган идора қолмайди.

Агар сиз уни эрталаб соат 9 да Октябрь район прокуратурасида кўрсангиз, соат 10 бўлар-бўлмас район партия комитетига кириб боради. Соат 12 лар чамасида эса иғволар жойлаштирилган папкасини қўлтиқлаб, шаҳар прокуратурасига рўпара бўлади. Орадан бир соатми, икки соатми вақт ўтгач, уни яна шаҳар партия комитети идорасида кўрасиз. Аллакимлар ҳақида ўйлаб чиқарган ёлғонларини сўзлаб турган бўлади.

Кошки унинг ўзи бирор ишни қойиллатиб қўйган бўлса. Сўнгги пайтларда жуда кўп ташкилотлардан ҳайдалган, жуда кўп корхоналардан ёмон хулқи туфайли ишдан қувилган. Октябрь район ошхоналар трести, Ўрта Осиё темир йўли вагон-ресторани, Тошкент шаҳар ресторанлар трести, хуллас жамики «ёғли» ўринларга бош суқиб кўрган. Ҳаммасидан ҳам ҳайдалаверган.

Унинг совуқ қилиқларидан бирини айтиб берайлик. Маҳалласида тўй бўлаётган эди. У ёшлар, кексалар ўйнаб-кулаётганига чидай олмади шекилли, шўрваларига пашша ташламоқчи бўлди. Дарҳол бир боладан куёв томонга хат юбориб, «келин ундоқ, келин бундоқ...» деб дунёда йўқ маломатларни «Н» исмли қизга ёпиштирди. Куёв томондаги ўчоқларга сув сепилди, тўй сарполари ечилиб, тўй жанжалга айланди...

Бу ана шундай одам. Яна бир марта айтамиз, бирор кун бировнинг юзига қора суркамаса, бир пиёла чойни хотиржам ичолмайди.

Унинг меҳнат дафтарчасининг сўнгги варағига ёзилган иш жойи тўғрисида икки оғиз гапириб ўтишга тўғри келади.

1962 йилда республика Савдо министрлигининг буйруғи билан у Октябрь район пишчеторгига қарашли 103-магазинга мудир қилиб тайинланади. У, бу ерда шу йилнинг апрелигача ишлади ва КЗОТнинг 47-модда, «В» пункти билан ишдан бўшатилди. Унинг магазинда мудир бўлган вақтда қилган ишлари билан танишгач, унга берилган бу жазо камлик қилади деган фикрга келдик.

Мудир эмасми, сотувчи Исмоиловдан бир кун 70 сўм сўраб олади, сабзавот дўкончаси қурмоқчиман, битгач, идорадан олиб бераман, дейди. Эртасига бошқа сотувчи Шокировдан ҳам шунча пул сўраб, юқоридаги гапни айтади.

Унинг пул ва буюм сўраши авжга чиқаверади.

— Ҳинд чойидан 5-10 та ўра, торг бухгалтери сўраяпти,—дейди яна бир кун ўз қўлида ишловчи Маннопхўжаевга. Маннопхўжаев мудирга эътироз билдириб балоғ азимга қолди. Мудир Маннопхўжаевнинг бўйнига минг хил айбларни қўйиб, уни ишдан бўшатиш пайига тушиб қолди. Дўқ-пўписалар, қўрқитишлар билан ўз ходимларини «йўлга солиб олгач», давлат дўконини талашни авж олдириб юборди.

— 15 килограмм гуруч тўғрилаб қўй. Кадрлар бўлимига бермоқчиман, — дейди ҳафтанинг биринчи куни.

— Кеча ревизор хўмрайиб ўтди, майда-чуйда тўғрилаб қўйинглар, — дейди ҳафтанинг иккинчи куни.

— Пулдан чўзинглар, пулдан! — дейди учинчи куни ҳовлиқиб. Сотувчилар мудир сўраган нарсаларни суриштирмай-нетмай (биз ҳам шунисига ажабланамиз!) беришаверади, у бўлса бу пул ва молларни айтилган одамларга эмас, ўз уйига ташийди. Шу йўл билан бир неча юз сўм пул, аллақанча чой, ёғ, гуруч, кондитер молларини ташиб кетади.

Энди масаланинг нозик томони ҳақида икки оғиз гап. Биз тасвирлаётган одамнинг меҳнат дафтарчасида: «Унинг 1958 йилгача умумий меҳнат стажи 40 йил 8 ой, 4 кунни ташкил этади» деб қайд қилинган. Таажжубдан ёқа ушлайсан, киши. Ахир, Жамоат тартибини сақлаш министрлиги ва бошқа органлардан олинган ҳужжатларда ёзилишича, у иғвогарлиги, муттаҳам ва юлғичлиги учун тўрт марта судланиб, жами 16 йилга гражданлик ҳуқуқидан маҳрум этилган эди-ку! Қандай қилиб бу давр меҳнат дафтарчасига иш стажи бўлиб кириб қолди экан?

Кўриниб турибдики, шунча қилиқликни қилиб қўйиб яна ўзини сутдек оқ, пахтадек юмшоқ қилиб кўрсатмоқчи. Яна бир марта ажабланадиган жойи шундаки, у қаерга бориб бирор одам ёки бирор идора раҳбари устидан шикоят қилса, қулоқ солинаверган, комиссия тузилиб текширилаверган, факт тасдиқланмаган, аммо у ўзини сақлаб қолаверган. Бирор азамат: «Сендақа туҳматчи, товламачининг жойи мана бу ер» деб адабини бермаган.

Ҳозиргача номини тилга олгимиз келмаган одамнинг исми Аҳмад, фамилияси Юсуповдир.

Унинг касби—соф виждонли, меҳнаткаш одамларни қоралаш, ишдан қўйиш, идорама-идора сарсон қилиш...

Аҳмад Юсуповдан эҳтиёт бўлинг!

Э. ИЎЛДОШЕВ,
З. УБАЙДУЛЛАЕВ,
М. МАЪМУРЖОНОВ,

ЎҒРИ ВА АНҚОВЛАР

1962 йилнинг декабрида Фарғонадаги 8-қурилиш трестининг қурувчилари яшайдиган посёлка касалхонасида ўғирлик содир бўлди. Ўғри топилмади.

1963 йилнинг февралида шу трест комсомол комитети секретарининг кабинетига бир йигит кириб келди. Кабинетда ҳеч ким йўқ. Секретарь столининг усти йиғиштирилган, саранжом-саришта. Қозиқда пальто ва кепка осиглиқ. Кабинетга кирган костюмли ҳалиги йигит пальто ва кепкани кийиб, чиқиб кетаверди. Трестдан чиқаверишда ўтирган қоровул бу йигитнинг костюмли кириб, пальтоли чиқиб кетаётганини кўрса ҳам, «у олдин пальтосини қолдириб чиққан экан-да» деб қолаверди.

Трестга қарашли болалар боғчасининг мудираси Гойхенберг ўз кабинетида ўтирарди.

— Комендировкага, кетиш олдидан жиянимни бир кўриб кетсам деган эдим. Исми Вова, фамилияси Савельев. Агар мумкин бўлса... Овқатланишига ҳали борга ўхшайди. — илтимос қилди унинг олдига кирган йигит.

— Жиянингизни, — деб сўради мудира ичкарига кириб кетди.

Мудира Вовани топа олмади. Кабинетга келиб қараса, йигит ҳам йўқ. Мудира: «қаергадир кетиб қолди экан» деб хаёлидан ўтказди-ю, кейин у эсидан чиқди. Иш тугаганда, уйга кетмоқчи бўлиб, кийинаман деса, макентоши билан дурраси йўқ.

Бу ишлар билан область ижроком жамоат тартибини сақлаш бошқармаси жиноят қидирув бўлимининг старший оперативи вакили майор Г. С. Гринберг шуғулланди.

Майор Гринберг жамоатчиликка мурожаат қилди. У, комендант ва тарбиячиларнинг энг ишончлилари билан суҳбат ўтказиб, улардан ёрдам сўради. Унга посёлкага Каминский деган шубҳали одам тез-тез келиб туришини айтишди.

Трест уй-жой хўжалиги партия ташкилотининг секретари, ётоқхона бошқарувчиси Шайхалиев бир куни сартарошхонадан чиқиб кетаётиб, у ерга кириб кетаётган Каминскийни кўриб қолди ва бу ҳақда майор Гринбергга телефон орқали маълум қилди. Каминский қўлга олинди. Сўроққа Каминский юқоридаги ўғирликларни қилганлигига иқрор бўлди. Кейинчалик у Андижон, Ленинобод, Фунзе, Олмаота, Тожикистон ССРнинг С. Айний посёлкасида, Тошкентдаги олий ўқув юртлари, илмий ва медицина муассасаларидан пальто, макентош каби устки кийимларни ўғирлаб юрганлиги маълум бўлди.

Рецидивист ўғри Каминский яқинда суд олдида жавоб беради.

Р. ҲОШИМОВ,
«Қизил Ўзбекистон»нинг штатсиз мухбири.

«НАШТАР» МАКТУБЛАРИДАН

СИРДАРЁДАГИ Гулистон, Сирдарё, Комсомол, Верхневолинск ва бошқа аҳоли яшайдиган жойлардаги магазинларда «Урал» маркали сепаратор топилмаяпти.

Ж. САРИМСОҚОВ,
пенсионер.

АНДИЖОН областининг шаҳар ва район савдо ташкилотларида мавсумга мос, ҳушбичим шимлар сотилмаётир. Магазинларда эса харидорларнинг дидига тўғри келмайдиган тор почали шимларни чанг босиб ётибди.

Ш. РАСУЛОВ,
хизматчи.

ҒИЖДУВОН ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Тошробод» колхозида (раиси М. Ғаниев, партия ташкилотининг секретари Ҳ. Раупов ўртоқлар) бир вақтлар не-не меҳнат сарф қилиб ўтказилган дарахт ниҳоллари қаровсиз қолдириляпти.

К. ҲАМРОЕВ,
студент.

БУХОРО ишлаб чиқариш бошқармасининг «Ленинград» колхозида (раиси Ж. Камолов, партия ташкилотининг секретари Р. Обидов ўртоқлар) гидроэлектростанция ва радиоузел ишламаётир.

А. ОБИДОВ,
механизатор;
Ў. РАЖАБОВ, М. ТЎРАЕВА, Н. АХТАМОВА, М. ЭРГАШЕВА, М. БАХРОМОВ, Р. РАҲМОНОВ — колхозчилар.

ЧИМБОЙ бошқармасидаги Карл Маркс номли чорвачилик совхози билан Тахтакўпир оралиғидаги йўл қаровсиз ташлаб қўйилган. Бу ерда автобус қатнамайди.

Ж. БЕКТУРСУНОВ,
ўқитувчи.

Редактор ўринбосари
А. ИСМОИЛОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

25 ИЮЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Ишчи шоирлар—болаларга**, 18.20 — **Дўст кўмаги** (очерк), 18.40 — **Курувчилар ҳақида.**

19.00 — **Қозоқ тилида эшиттириш.**

Ўзбек тилида: 19.40—**«Азия и Африка сегодня»** журнали саҳифаларида, 20.05 — **Телевизион янгиликлар**, 20.25 — **Эртаси куни программаси.**

Рус тилида: 20.30 — **Телевизион янгиликлар**, 20.50 — **Москва кинофестивали меҳмонлари**, 21.35 — **Совет Молдавияси** киножурнали ва **Катта оила** номли бадиий фильм.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 дан — **Олмаота телестудияси эшиттиришлари.**

ТЕАТР

Ҳамид Олимжон номли Самарқанд область Ўзбек муздрамкомедия театри гастролининг сўнгги кунлари: Муқимий номли театрда (ёзги бино) —25/VII да янги спектакль **Бир қиз қиссаси**, 26/VII да **Нодира.** Кеч соат 9 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Биз, икки эркак—«ЕШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 8.20 минут ва 10 да), «ЮЛДУЗ» кеч 5, 7, ва 9 да), «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

Подшо марҳамати — «ЕШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10, 11.45 минут, кундуз 1 ярим, 3.15, кеч 5 ва 6.45 минутда), «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Аблаҳлар тўдаси—«ИСКРА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Ансельмининг ҳалокати — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ИЙЛЛИГИ» «ВОСТОК», (кундуз ва кечқурун).

Тоғдаги застава — НАВОИЙ номли (кеч соат 8 ярим ва 10-20 минутда).

Оддий аскар Александр Матросов (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да). **Пролог** (кундуз ва кечқурун) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Минлухо-Маклай (1-залда эрталаб соат 11, кундуз 1, 3 ва кеч 5 да), **Уч баҳо** (2-залда кундуз ва кечқурун) — «ДРУЖБА».

Арафада юз берган воқеа — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ажойиб куч (кундуз соат 1 дан), **Ловуллаган орол** (кундуз 2.10, 3.40 ва кеч 5.10 минутда) — КИНОЛЕКТОРИЙ.

ЁЗГИ БИНОДА:

(кеч соат 9.15 ва 10.45 минутда)

Биз, икки эркак — НАВОИЙ номли, «МЕҲНАТ».

Подшо марҳамати — «ВАТАН», «ХЕВА».

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлигининг

Вревский қишлоқ хўжалик техникуми

қатнаб ўқийдиган ва сиртқи бўлимларнинг қуйидаги ихтисосларига

1963/64 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш — механик техниклар тайёрлайди.

Зооветеринария — зоотехниклар тайёрлайди ва уларга ҳаваскор шофер деган ҳўшимча малака берилади.

7, 8, 9, 10, 11-синф ҳажмида маълумоти бўлган эркак ва хотин-қизлар қабул қилинади.

Аризалар 1 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 1 августдан ўтказилади, ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Қабул шартлари ҳамма қишлоқ хўжалик техникумлари учун белгиланган тартибда.

Мурожаат учун адрес: Тошкент область, Вревская станцияси, Ленин кўчаси, 36-уй

КУРИЛ ОРОЛЛАРИ ВА ЖАНУБИЙ САХАЛИНДАГИ, ШУНИНГДЕК УЗОҚ ШАРҚНИНГ БОШҚА РАЙОНЛАРИДАГИ БАЛИҚ ЗАВОДЛАРИДА МАВСУМЛИ ИШГА
(6 ОЙГА)

ХОТИН-ҚИЗЛАР

қабул қилинади

Бир марталик ёрдам пули ҳамда иш жойига бориш ва шартнома муддати тугагандан кейин турар жойга қайтиш харажатлари тўланади.

Шартнома тузиш учун область ижроия комитетлари ҳузуридаги ишчи қабул қилиш бўлимларига, шаҳар ижроия комитетлари ҳузуридаги ишчи қабул қилувчи вакилларга, Тошкент шаҳридан эса Привокзальная кўчаси, 13-уй ва Ҳамза кўчаси, 10-уйга келиб учрашилсин.

Тошкент шаҳар, Сенная площадь, 57-уйда турувчи **Тамара Ивановна Миляковани**нг Шарқий Қозоғистон область, Усть-Каменогорск, Металлурглар «В» квартали, 25-уй, II квартирада турувчи Николай Александрович Миляковдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Ленин район халқ судида кўрилади.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КУЧАСИ, 26-УЙ.

Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256 30257, 30258. Редакция телефонлари: Секретариат — 27283. Партия турмуши — 33469, 27221. Пропаганда — 31226. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалиги — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 27221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451 Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Узбекистони сурх» ёш ўқувчилар газетасининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 06581. Индекс 64543. Нашр. № 171.